

Sreda, 9. februar 2005
Svedok Mitar Balević
Otvorena sednica
Optuženi je pristupio Sudu
Početak u 9.03 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Najs (Nice).

prevodioci: Tužilac nije uključio mikrofoni.

TUŽILAC NAJS: Zatražio sam da se svedok nakratko zadrži van sudnice. Mi smo nakon jučerašnje proceduralne rasprave proučili merodavno pravo da vidimo da li ima nekih smernica u njemu. Postoji više prvostepenih odluka i to odluka na korist obema stranama. Zatim postoje dve odluke Žalbenih veća koje mogu da nam budu od pomoći. Jedno je Žalbeno veće Tribunala za Ruandu (ICTR) i drugo je Žalbeno veće Tribunaala za bivšu Jugoslaviju (ICTY) i još jedna odluka prvostepenog veća koju želim da vam pokažem. Ja mogu sada da govorim o tome, ali ako imate neke druge planove, možemo o tome govorimo i kasnije. Ako o tome sada budemo govorili, za tu priliku sam odštampao odlomke iz tih presuda. Radi se o tri kratka pasusa iz sve tri presude. Nemamo još te kopije ... A ne, imamo ih. Imamo ih. Mislim da možemo to vrlo brzo da prođemo, ako te odluke stavimo na grafoskop, ali to zavisi od vas.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Koliko vam još treba vremena za ovog svedoka?

TUŽILAC NAJS: Pa, ne dugo. Nadam se da ću da završim na prvoj sednici.

SUDIJA ROBINSON: Dobro, onda ćemo prvo da saslušamo svedočenje svedoka. Nećemo još uvek da donesemo nikakvu odluku o dokazima. Gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Hteo sam samo da vam kažem, pošto je juče gospodin Najs u vezi sa ovim pitanjem o kome sada razgovarate nabrojao nekoliko ljudi koji su tu imali aktivnu ulogu i o kome je pitao gospodina Balevića, jedan od tih ljudi, ja bih rekao i čak najistaknutiji među njima kojega je pominjao i gospodin Najs juče, je Kosta Bulatović. Želim da vas obavestim, Kosta Bulatović je na spisku svedoka. On je na spisku svedoka. Prema tome, imaćete prilike da čujete njegovo svedočenje, zato mislim da je ovo besmislica da se uljučuje neko sa nekim izjavama iz novina, iz nekog vremena, jer to ima pokriveno upravo iz te, među tom, ja neću da kažem "grupom", ne smatram da su oni bili neka grupa, ali tih aktivista koji su bili najaktivniji na Kosovu.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, naravno ne moram da vas posećam da je to strategija kojom ste se i vi ponekad koristili u vašim unakrsnim ispitivanjima, ali u svakom slučaju ćemo kasnije da odlučimo o tom pitanju, a sada želimo da čujemo svedoka.

TUŽILAC NAJS: Ja se zahvaljujem na informaciji da će Kosta Bulatović da dođe. To će sigurno da utiče na pitanja koja ću da postavim ovom svedoku.

SUDIJA ROBINSON: Molim da se svedok uvede u sudnicu.

TUŽILAC NAJS: Dok čekamo svedoka mogu da kažem da još uvek nismo dobili popis svedoka, onih koji će kasnije da dođu. Nadamo se da ćemo da ga dobijemo relativno brzo, jer inače naše planiranje nije jednostavno.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, molim vas da to uzmete u obzir.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NAJS

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Baleviću, imam nekoliko pitanja na koje može vrlo kratko da se odgovori sa da ili ne. Nakon studentskih demonstracija 1981. godine, da li ste ikada pročitali peticiju koju su napisali studenti u vezi sa kaznama koje su dobili?
SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U januaru 1986. godine mnogi Srbi potpisali su peticiju u kojoj se žale na postojeće stanje, a koja se odnosi na aktivnost grupe ljudi o kojoj smo govorili. Vi tu peticiju niste popisali. Da li ste je ikada videli?
SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Časni Sude, to su sve stvari o kojima mogu da govorim sa ovim drugim svedokom i neću sada da se bavim tim temama sa prisutnim svedokom. Došlo je do promene u planu, pa nisam organizovao pomoć gospođe Diklić (Diklich) na način na koji bih to uradio. Juče ste nam rekli da ste vi bili na jednim demonstracijama u Nišu. Samo trenutak, molim vas. Da bi smo uštedeli vreme, molim da se ovo stavi na grafoskop. To je štampani članak sa vebajta "Independenta" (Independent) iz septembra 1988. godine. To je na engleskom. Na prvoj strani vidimo datum. Sada, molim vas, drugu stranu. Evo, gospodine Baleviću, u štampi se pisalo o mitingu u Nišu na sledeći način, citiram: "Na miting koji je u subotu održan u Nišu, na jugu Srbije, bilo je prisutno oko 150.000 ljudi, prema nepristrasnim izvorima. Bile su to jedne od najvećih demonstracija viđenih u Jugoslaviji. Oni koji sasvim otvoreno govore protiv tih mitinga, kao što to rade vođe bogate zapadne republike, Slovenije, ti su ljudi proglašeni separatistima i kontrarevolucionarima. Na jednom plakatu pisalo je eža sutra bez

onih koji su razorili juče.” Recite nam, gospodine Baleviću, da li je na demonstracijama na kojima ste vi bili, u Nišu, bilo čak 150.000 ljudi?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Gospodine Najš, ja sam u Nišu bio na mitingu na kome je govorio gospodin, predsednik Slobodan Milošević. O tome šta vi iznosite meni ništa nije poznato i to nisu bile demonstracije, nego je to bio miting. Za moje pojmove demonstracije su kada se ide ulicom, protestuje, ruši, stvara nered. Ovo je bio jedan miting, kada je govorio Slobodan Milošević, bez ikakvog incidenta. To što govorite o Sloveniji i vođama Slovenije, za Sloveniju je Kosovo i Metohija bila marginalna stvar i sporedna stvar i njih Kosovo i Metohija nije interesovalo sa stanovišta situacije i drame Srba i Crnogoraca na Kosovu i Metohiji. Čak su podržavali albanski separatizam.

SUDIJA BONOMI: Gospodine Najš, želo bih nešto da primetim u ovom trenutku. Možda će to biti važno za kasniju debatu i ne bih želeo da na to zaboravimo. Vi ste postavili veoma jednostavno pitanje u vezi sa tim koliko je ljudi bilo na mitingu. Meni se čini da za postavljanje tog pitanja nije bilo potrebno da pročitate ovaj dokument. Time što ste vi pročitali ovaj dokument, svedoka ste podstakli da odgovori na sve ostale stvari sadržane u dokumentu, sa kojima se on, naravno, ne slaže. Ja ne mislim da je to veoma produktivan način unakrsnog ispitivanja ovakvog svedoka. Meni se čini da to povlači pitanje kakav je smisao u korišćenju takve dokumentacije u unakrsnom ispitivanju. Dakle, ovo je sada tek komentar, samo da to ne bismo izgubili iz vida. Ja vas molim da nastavite da ispitujete na način na koji smatrate da je prikladan, ali molim vas da to imate na umu kada budemo raspravljali o tim dokumentima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ja sam se, naravno, pozvao na taj dokument, jer on govori i o drugim pitanjima. Želim ovog svedoka da pitam i još o nekim drugim stvarima. Kada je reč o 150.000 ljudi, ja na to nisam još dobio odgovor. Recite nam, gospodine Baleviću, da li je gospodine Šolević bio sa vama na tom mitingu?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Na tom mitingu, kada sam ja bio, ja gospodina Šolevića nisam video, jer u Nišu je bio i pre toga jedan miting. Ja sam bio na mitingu na kome je govorio Slobodan Milošević i ne mogu da kažem da je tu bilo 150.000. To je bio miting ispred pozorišta. Onaj prostor ne verujem da može da primi 150.000, ali ne želi da tvrdim ni jedno ni drugo. Šolevića nisam video da je on bio na tom mitingu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste u to vreme bili u kontaktu sa Šolevićem?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Časni Sude, možda ćemo se vratiti na ovu temu sa drugim svedocima koji mogu da govore o njoj. Ovo je pasus koji me je interesovao, ali imam u vidu ono šta je rekao sudija Bonomi (Bonomy) i to je pri dnu stranice, mislim da se sada ne vidi na grafoskopu. Kasnije ćemo da se vratimo na to. Postojala je svrha zbog koje smo pogledali ovaj dokument, kao što obično i postoji kada ja gledam dokumente ove vrste. Idemo sada dalje. Ja mislim da ćemo ovde raditi kao i juče ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson (Robinson).

SUDIJA ROBINSON: Da, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Mogu li ja da dobijem taj članak "Independenta" koji je maločas citirao gospodin Najs?

SUDIJA ROBINSON: Da.

TUŽILAC NAJS: Svakako. Poslednji pasus na toj stranici koji sam ja želeo da iskoristim je možda nešto što može da se okarakterise kao materijal po Pravilu 68, zato sam i želo da skrenem pažnju Suda na to. Možda će to da bude od koristi optuženom, ako bude želeo da otvori tu temu u dodatnom ispitivanju. Dakle, sada na istim osno-

vama želim da pogledamo neke inserte iz filma "Smrt Jugoslavije" (The Death of Yugoslavia). Mi smo uklonili sve komentare. Inserti se odnose na događaje pre i tokom mitinga 1987. godine.

SUDIJA ROBINSON: Šta želite da dobijete od svedoka?

TUŽILAC NAJS: Ja želim da čujem od svedoka da li se on slaže sa mnogim stvarima koje su tamo rečene.

SUDIJA ROBINSON: U redu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, imamo ovde izvode, a prazne strane koje vidite su komentari koji su u montaži uklonjeni sa trake, tako da je u transkriptu ostalo samo ono šta ti ljudi kažu u kameru. Nadam se da je tako. Gospođa Diklić je to organizovala da možemo da zaustavimo unutar samog inserta, a pre nego što počnemo jedno pitanje. Gospodine Baleviću, vi ste nam rekli da je godinu dana ranije predsednik Stambolić došao u posetu, to je bila 1986. godina i da kosovski Srbi nisu smatrali tu posetu uspešnom. Da li je to tačno?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Tačno. Kao znak protesta su napustili govor, njegov, koji je držao ispred doma, sale, "Braća Krajnović", jer je pre toga držan sastanak unutra na kojem je on govorio, ali nezadovoljni sa njegovim govorom, kada je izašao spolja da se obrati, bilo je nekoliko hiljada građana, oni su u znak protesta napustili taj zbor, jer su očekivali od Ivana Stambolića da će on reći tu koje će mere preduzeti kao predsednik u granicama svojih ovlašćenja u Republici Srbiji i od strane Jugoslavije da se spreči iseljavanje Srba, Crnogoraca i da se obezbedi njihova bezbednost.

TUŽILAC NAJS: Molim da se sada pusti traka.

(Video snimak)

Masa: *Ko to kaže, ko to laže, Srbija je mala? Nije mala, nije mala tri put' ratovala. I opet će i opet će, robovati neće.*

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mislim da se ovde vidi kako vi stojite kraj optuženog.

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Ja to ne vidim.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ovo je Šolević, zar ne?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Molim vas prikažite mi gde ja stojim. Vi ste konstatovali da ja stojim pored Slobodana Miloševića. Meni je drago da ja stojim pored njega. Gde ja stojim ovde pored njega?

(Kraj video snimka)

SUDIJA KVON: Gospodine Najs, na dva različita monitora vidimo dva različita snimka.

TUŽILAC NAJS: Da, došlo je do greške. Idemo ispočetka.

(Video snimak)

Ivan Stambolić: *Prijatelji su mi predložili da idem na Kosovo, ali ja sam odlučio da pošaljem Miloševića.*

(Kraj video snimka)

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zaustavite ovde. Recite nam da li ste to vi pored gospodina Miloševića ili ne?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Jesam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Idemo na sledeći insert.

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: To je bilo 20. aprila 1987. godine.

(Video snimak)

Miroslav Šolević: Milošević je došao da se sretne sa komunističkim liderima.

(Kraj video snimka)

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je ovo Šolević?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS: Molim vas, nastavite.

(Video snimak)

Miroslav Šolović: Nije hteo da vidi nas Srbe. Nema šanse.

(Kraj video snimka)

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zaustavimo se ovde. Da li je gospodin Šolević u pravu da na početku optuženi nije imao namere da se sastane sa Srbima?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Ta njegova konstatacija nije tačna, ako se odnosi na gospodina Miloševića ili mislite na Ivana Stambolića? Molim vas, konkretno mi dajte.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ne, ne. Mislím na gospodina Miloševića, optuženog. Dakle vi kažete da je on od prvog dana bio voljan da dođe i da razgovara sa vama, da na to nije trebalo da ga terate?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Ja mogu da kažem ono od 16. aprila kada sam ga ja obavestio i pozvao da dođe na sastanak. Šta je pre toga i ko je razgovarao i kakvo je njegovo raspoloženje bilo, mene nije poznato. Ja sam ga prvi put čuo i pozvao 16. aprila.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro. Hvala.

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Molim.

TUŽILAC NAJS: Idemo dalje.

(Video snimak)

Slobodan Milošević: ... nikada ne mogu biti progresivne. Mi Srbi smo ovde još čekali od Titovih dana. Komunistička partija ništa nije za nas uradila. Ništa! Mi smo svesni ovoga u Centralnom komitetu Saveza komunista Srbije. Možemo mnogo više da uradimo.

Novinar: Milošević je govorio tipičnom komunističkom retorikom.

(Kraj video snimka)

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zaustavimo snimak ovde. Da li je ovo šta vidimo na snimku prva poseta optuženog 20. aprila koji govori prilikom prve posete?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Meni je ova slika nejasna, tako da ne mogu da potvrdim gde on ovo govori, jer se ovde ne vidi škola. Škola je sa suprotne strane, a on je govorio preko puta škole. I ja ne mogu da potvrdim da on govori ovo. Molim vas, hoću samo da dodam jedno: miting u Nišu je bio, čini mi se posvećen nekom jubileju, tako da to nije bio miting u sklopu onih mitinga koji su bili ranije. Onoliko koliko se ja sećam, a mislim da se sećam dobro. Ovo ne mogu da potvrdim gde je. Slika mi ne govori, jer se ne vidi škola.

SUDIJA KVON: Gospodine Najs, mi ne čujemo glas.

TUŽILAC NAJS: Da, ali svedok čuje glas.

SUDIJA KVON: Gospodine Baleviću, da li ste vi uspeli da čujete glas na ovom insertu?

SVEDOK BALEVIĆ: Ne.

SUDIJA KVON: U redu.

TUŽILAC NAJS: Ja sam shvatio da svedok čuje zvuk.

SVEDOK BALEVIĆ: Ovo ne čujem, samo vidim sliku.

(Video snimak)

Miroslav Šolević: Prišao sam mu do bine i rekao mu, "druže predsedniče", jer ja sam tad bio komunista, član partije". Rekao sam mu, "druže predsedniče, vi ste ovde imali monolog."

(Kraj video snimka)

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zaustavimo se ovde. Nadam se da ste ovo sada čuli, gospodine Baleviću. Da li je tačno kao što je Šolević rekao, da je optuženi pozvan da se vrati ...

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Ja se ne sećam toga kontakta između Šolevića i Miloševića. Ne mogu da se setim

(Video snimak)

Miroslav Šolević: "Za to vas nismo zvali. Mi želimo s vama da imamo dijalog". On je rekao "u redu je". Kaže, "može li to da bude petak". I iz mase jedan odgovor: "Može." "U petak u 17.00. Može."

Slobodan Milošević: Živelo bratstvo i jedinstvo naroda Jugoslavije.

(Kraj video snimka)

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je tačno da je sigurno na prvom sastanku, a čak i na drugom, da se optuženi držao uobičajne linije bratstva i jedinstva?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Ne, to nije bila uobičajena linija. To je bila njegova politika, zvanična - za bratstvo i jedinstvo naroda na Kosovu i Metohiji, a ne uobičajena.

(Video snimak)

Slobodan Milošević: Kosovo nije jedan običan deo Srbije. Kosovo je samo srce Srbije. Čitava naša istorija je na Kosovu. Svi naši manastiri su na Kosovu.

Borisav Jović: U tim okolnostima je svaka pojava bilo koje srpske ličnosti koji bi otvoreno dao za pravo srpskom narodu na Kosovu da mora biti zaštićen, da mora biti ravnopravan, da ne mogu da se siluju devojčice, da ne mogu da se pale kuće, da ne mogu da se ruše groblja, morao je eksplozivno da dobije ...

(Kraj video snimka)

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ovaj deo nismo mogli da izrežemo, a da ne izrežmo i glas Borisava Jovića, tako da ćemo kroz to brzo da prođemo. Ali pre toga, gospodine Baleviću, molim vas recite mi ovo: čuli smo da gospodin Jović kaže da je prva osoba koja je ustala i rekla "moramo pomoći Srbima" na taj način sebi otvorila put do vrha. Da li, prema vašem shvatanju, da li je optuženi time što je podržao one koji su se bunili zbog uslova koji su vladali za Srbe, da li je on tim otvorio put do vrha?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Ne, on je potvrdio put, jer se stavio na čelo masovnog zahteva Srba i Crnogoraca sa Kosova i Metohije za njihov opstanak. Ne, inače, nikakvo liderstvo. I nije Milošević zvao nas da dođemo, nego smo mi njega zvali da dođe na Kosovo.

TUŽILAC NAJS: Dobro. Idemo sada kroz ovo "odrubljivanje glave".

(Video snimak)

Dušan Mitević: Milošević je više-manje ...

(Kraj video snimka)

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ovo je Dušan Mitević, sada pokojni. Umro je, čini mi se, nakon snimanja ovoga, od raka. On je bio zamenik direktora beogradske televizije, da li je to tačno?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Nije mi to poznato. Ja sa njim nikada kontakta nisam imao. Znam da je bio na televiziji. Inače nikakav kontakt sa njim nisam nikada imao.

(Video snimak)

Dušan Mitević: ... više-manje tu ćutao, a mi smo svi, galamili, ostali, tu, jer on, u stvari, ima najbolji pregled stvari i najveću odgovornost, on je bio, ne mogu da kažem, vrlo zabrinut. Neko je stvarno razmišljao o celoj situaciji.

Mirjana Marković: Konsultovali smo se, tako da kažem, oko toga kako on treba, da li treba da govori i kako treba da govori i tako dalje. Ja sam smatrala da treba da govori, konstruktivno, da pruži podršku Srbima koja im i pripada.

Slobodan Milošević: Ta je situacija tamo bila neizdrživa. Ljudi su bili potpuno obespravljani. Mi nikad nismo imali u vidu da bilo ko u ovoj zemlji sme da bude diskriminisan.

Azem Vlasi: Milošević ...

(Kraj video snimka)

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ovo je Azem Vlasi (Azem Vllasi), u to vreme komunistički vođa, sve dok nije uklonjen sa položaja i zatovoren, da li je to tačno?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Da, bio je predsednik Pokrajinskog komiteta, Titov omladinac i, na žalost, on je kasnije krenuo i rušio državu koju je stvarao Tito, a on je bio kraj Tita.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li se sećate da sam vas juče pitao da li je između prvog i drugog mitinga bilo nekih kontakata između optuženog i vas na Kosovu? Molim vas da poslušate sledeći insert.

(Video snimak)

Azem Vlasi: Milošević je poslao svog sekretara, čoveka koji je za njega obavljao prljave poslove. Sastao se sa ključnim kosovskim Srbima i rekao im šta da rade.

Miroslav Šolević: Ponedeljak večer. Znači mi imam utorak, sredu i četvrtak da se spremimo, samo tri dana. Mi idemo svak' na svoju stranu, da se sretnemo sa ljudima, da se vidimo, da se organizujemo. Nego smo rekli svi ovi momci koji umeju dobro da se biju, da ponesu sve što treba.

(Kraj video snimka)

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zaustavimo se ovde. Nakon što ste čuli ovo šta je rečeno, ima li bilo kakvog razloga da se dovodi u sumnju da je optuženi, možda poslao nekog između prvog i drugog mitinga kako bi se dogovorili šta će da se dešava?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Nije mi poznato da je poslao bilo koga između prvog i drugog mitinga. I nikakve ja kontakte nisam imao sa njim između prvog i drugog mitinga.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ...

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Prvi miting je bio okupljanje. Drugi je držan u zatvorenoj sali, a narod je bio van. Sastanak je držan u zatvorenom. Prema tome, to nisu dva mitinga, to je jedan miting, jedan u zatvorenoj prostoriji.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste naglasili da niste bili pripadnik te grupe iako ste sa članovima te grupe otišli kod Dizdarevića. Da li odbacujete mogućnost ili prihvatate mogućnost da je optuženi

zaista poslao nekoga tamo ko će da se bavi ljudima poput Šolevića?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Ja, koliko se sećam, niko iz te grupe sa nama nije bio kod Dizdarevića, a dozvoljavam da proverite, ali sećanje, koliko pamtim ... Jer sam juče samo kao podsetnik uzeo, a vi ste ... Upozorio me gospodin Robinson da čitam. Ja nisam čitao nego samo, pa to moram da kažem, ja se ne sećam da je bio niko iz te grupe sa nama kod Dizdarevića. I ja vam po nekoliko puta ponavljam da ja nisam pripadao toj grupi.

TUŽILAC NAJS: U redu, pozabaviću se time za trenutak.

(Video snimak)

Miroslav Šolević: To smo da se proširi trotoar ...

(Kraj video snimka)

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Želim samo da skrenem pažnju, ja slušam šta govore ove razne ličnosti ovde i vidim dole prevod. Moram da vam skrenem pažnju da je prevod prilično netačan. Drugo i Vlasi koji govori na albanskom jeziku kaže "Milošević poslao izvršnog sekretara", jer ja čujem kad kaže na albanskom "sekretar egzekutive" (sekretare egzekutiv), pretpostavljam da i na albanskom "egzekutive" znači "izvršni sekretar", a prevod je "poslao privatnog sekretara". Ja privatnog sekretara, naravno, nisam ni imao. Imao sam sekretaricu. To što Vlasi kaže, bar bi trebalo prevesti sa albanskog na engleski tačno, kao što treba prevesti sa srpskog na engleski tačno, ovo šta drugi ljudi kažu.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, da li je ovo dobar prevod?

TUŽILAC NAJS: To je prevod koji je obezbedila organizacija koja je i napravila video snimak. Ja predlažem da snimak pustimo i kasnije sa drugim prevodom, kako bismo imali autoritativan prevod svega toga.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Primili smo na znanje ono šta je rekao gospodin Milošević, a vi možete da nastavite.

TUŽILAC NAJS: Hvala.

(Video snimak)

Miroslav Šolević: *To smo, da se proširi trotoar, to nije bilo za policiju i to je bilo tu ako bi, ne daj Bože, zatrebalo.*

(Kraj video snimka)

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Evo, na primer, evo, na primer, gospodine Robinson ...

SUDIJA ROBINSON: Izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Evo, Šolević ovde objašnjava da su doneli materijal da se proširi trotoar. I on kaže, sada sam ga ja čuo, a čuo ga je i gospodin Baleveći, a čuli su ga i oni koji slušaju. To je, kaže, bilo doneto da se proširi trotoar, to nije bilo namenjeno za policiju, to on objašnjava, ali toga u prevodu nema. U prevodu je samo nešto, skraćeno, kako bih rekao, s brda - s dola, rečeno.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, moraćemo da razmotrimo ono šta ste vi predložili.

TUŽILAC NAJS: Zahvalan sam vam.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, budući da je ovo važno, da li biste mogli ponovo ovo da pustite, a da prevodioci iz kabina prevedu.

TUŽILAC NAJS: Naravno.

(Video traka)

Azem Vlasi: Milošević je poslao svog izvršnog sekretara, čoveka koji je za njega obavljao prljave poslove. Sastao se sa ključnim kosovskim Srbima i rekao im šta da rade.

Miroslav Šolević: Ponedeljak večer. Znači mi imam utorak, sredu i četvrtak da se spremimo, samo tri dana. Mi idemo svak' na svoju stranu, da se sretnemo sa ljudima, da se vidimo, da se organizujemo. Nego smo rekli svi ovi momci koji umeju dobro da se biju, da pone- su sve što treba. Mi smo za proširenje trotoara istovarili dve prikolice traktorske, ovakvih kamenova. To smo, da se proširi trotoar, to nije bilo za policiju i to je bilo tu ako bi, ne daj Bože, zatrebalo.

Azem Vlasi: Milošević me je pokupio iz Prištine. Masa se već bila okupila na stadionu, dok smo mi stigli.

Srpkinja: Ja volim gdje me majka rodila. Ja volim da mi djeca ostanu tu da žive, da mi posete grob. Ja ne volim da idem u Srbiju, ako moram da idem, ja ću da poginem, neću da odem.

(Kraj video trake)

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Čuli ste šta je Šolević rekao, o prikolicama, da se proširi trotoar, za svaki slučaj. Da li je tačno, ono šta vam ja tvrdim, da su se vršile pripreme, a kako bi se izazvao određeni sukob na koji bi optuženi mogao da odgovori?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Nije tačno. Ja prvi put čujem sad o tim prikolicama i o tim ciglama. I ovo nije tačno. I drugo, ja sam bio

u sali, ja nisam mogao da vidim napolje, da li je bilo kamenica ili nije, ali ova konstatacija nije tačna. Ja to prvi put sada čujem, da su bile vršene bilo kakve pripreme.

TUŽILAC NAJS: U redu. Idemo dalje. Bez prevoda, za ovaj deo smo čuli tokom izvođenja dokaza optuženog.

(Video snimak)

Slobodan Milošević: ... bilo Kosovo. Njihov je cilj bio etnički čisto Kosovo. Ljudi su ubijani, čak su i groblja raskopavana, paljeni manastiri, voćnjaci, polja, počeo egzodus Srba sa Kosova.

Azem Vlasi: Govorio sam Miloševiću ěoni te lažu'. Atmosfera je bila zatrovana. Što je više napadao Albance, sve su mu jače aplaudirali.

Miroslav Šolević: "E tu reku ćemo da zaustavimo ili će ta reka da krene nazad, da se ljudi vrate na svoja ognjišta ili ćemo i mi kolektivno da idemo" ... "Mi hoćemo da živimo ovde, to nam je osnovna želja, ali na ovakav način ne, ne i ne" ... I sad mi smo, kobojadi, počeli sastanak. Ušli su ti, ali napolju se samo čuje nešto "auu". Oni su naši bežali, što je ohrabrilo policiju, pa je ona krenula u dobar juriš. Dok ih ovi naši nisu doterali do kamenja, kad su ih doterali dotle, onda ovi naši okrenu tako, tako da ni jedan nije prošeo bez poklona od narodne mase, svi su dobili po dva, tri: po šlemu, po leđima, po glavi. Onda opet pridemo, tamo, opet do Miloševića i kažemo: "Napolje, milicija tuče naš narod." Onda više nije mogo da prebaci loptu nikome, ni da ide ovaj, ni da ide onaj. Onda on izlazi. Verovatno je imao veliku tremu. Plašio se. Preživljavao strah, jer i on isto kao i oni tako, šta je sve u igri, šta je sve na kocki.

Azem Vlasi: Malo se ustručavao, zauzeo karakterističnu pozu.

Slobodan Milošević: Drugovi, drugovi ...

Demonstrant: Udarili su me. Tukli. Gurali, tu me udarili. Bili žene dece, decu. Albanci nas biju. Tukli nas, družbe predsedniče.

Slobodin Milošević: Uđite u dom. Molim vas, hvala.

Demonstrant: Biju nas, predsedniče. Zašto nas biju? Biju nas, biju nas.

Slobodan Milošević: Niko ne sme da vas bije.

Demonstrant: Biju nas.

Slobodan Milošević: Ne sme niko da bije.

(Kraj video snimka)

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Evo, na primer, gospodine Robinson. Ovde se čuje da oni meni kaže "tuku nas", a čuje se moj glas "ne sme niko da vas bije", a provod kaže "ne sme niko ponovo da vas bije". Uopšte reč "ponovo" ne postoji. Oni kažu: "tuku nas, biju nas", ja kažem, "ne sme niko da vas bije". To je potpuno logično jedno s drugim, a to ponovo ko je stavio to, pitajte ove svoje službenike, odnosno gospodina Najsa, službenika.

SUDIJA ROBINSON: Ovo je dobar primer.

TUŽILAC NAJS: Da to je ono o čemu smo juče razgovarali. Mi smo zahvalni na ovoj primedbi i nismo iznenađeni. Da li možemo sada da pustimo dalje snimak?

(Video snimak)

Slobodan Milošević: Niko ne sme da vas bije.

Demonstrant: Biju nas.

Slobodan Milošević: Ne sme niko da bije.

(Kraj video snimka)

SUDIJA ROBINSON: Samo trenutak jedan.

(Pretno veće se savetuje)

TUŽILAC NAJS: Da li je ovaj deo preveden?

prevodioci: Izvinjavamo se, ali ne možemo da prevedimo sa snimka, suviše je brz i iseckan.

SUDIJA ROBINSON: Da li se spominje reč "niko ne sme da vas bije" u toj rečenici?

prevodioci: Čuli smo "niko ne sme da vas bije", za ostalo ne možemo da garantujemo.

SUDIJA ROBINSON: Da li je u toj rečenici bila reč "ponovo"?

prevodioci: Ne, nije bila.

TUŽILAC NAJS: Samo od kraja molim ...

SUDIJA ROBINSON: Samo trenutak jedan.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, da li možete ponovo da pustite snimak, dakle od onog trenutka kada gospodine Milošević izlazi napolje, a zamolio bih prevodioce da posebno obrate pažnju na taj deo, dakle kada se spominje ono "niko ne sme da vas bije" u dva navrata i zamolio bih prevodioce da što približnije prevedu.

(Video snimak)

Slobodan Milošević: *Niko ne sme da vas bije.*

Demonstrant: *Biju nas.*

Slobodan Milošević: *Ne sme niko da bije.*

(Kraj video snimka)

prevodioci: Kako su prevodioci čuli, u oba slučaja nije rečeno "ponovo".

SUDIJA ROBINSON: Hvala vam.

TUŽILAC NAJS: Možemo li da nastavimo?

(Video snimak)

Slobodan Milošević: *Niko ne sme da vas bije.*

Demonstrant: *Biju nas.*

Slobodan Milošević: *Ne sme niko da bije.*

Dušan Mitević: *Mi smo taj izveštaj pravili za svoje redovne emisije, mi imamo tri kanala i on je bio vrlo zadovoljan tog puta, zato što je mislio da je uradio ono šta je trebao da uradi.*

Miodrag Trifović: *... predsedniče, kako možete da dozvolite da se diže palica na ovaj narod?"*

Slobodan Milošević: *Drugarice i drugovi, mi moramo da radimo, da saslušamo sve vaše delegate. Prema tome ...*

Miroslav Šolević: *Mi ga na vlast nismo doveli. I ovi koji nam sada prigovaraju da smo mi krivci za to, to nije tačno, ali da smo ga učvrstili na vlasti, da smo od njega stvorili vođu, to je potpuno tačno.*

(Kraj video trake)

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Baleviću, sada kada ste čuli komentare ovih osoba. Ponovo se vraćam na sledeće pitanje: zar nije postojao jedan element planiranja u vezi sa ovim mitingom, kako bi se omogućilo, odnosno dala prilika optuženom da povede Srbe koji su se žalili na tom sastanku koji ste organizovali?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Ja vam odgovorno tvrdim da ja prvi put čujem ovde Šolevića koji govori o nekakvim građevinskim materijalima, pripremama i radnjama za dovoz materijala radi asflatiranja, kaldrisanja prostora. Ja te cigle i taj građevinski materijal, tvrdim odgovorno, nisam video i prvi put čujem ovde. Nikakve pripreme nisu vršene radi incidenata. Moram da kažem još jednom, gospodin Milošević kada je izašao je dva puta rekao, jer ja sam bio pored njega, toliko koliko sam ja čuo, prvi put je rekao "ne sme niko da vas bije", drugi put "ne sme niko da bije", a požalio mu se Miodrag Trifović, to je sin, onaj sedi, to je stric poginulog Dragana Trifovića u kafani "Panda", koji je dobio batine.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, da li možete jasno da nam kažete šta je to što vi iznosite pred svedoka? Vi kažete da je to bilo planirano i to na jedan ciničan način, kako bi optuženi mogao da se pojavi kao vođa, da je bilo čak planirano da ljudi budu povređeni, da li to želite da kažete?

TUŽILAC NAJS: Ako se pojavi kao svedok, odnosno pojave određeni svedoci, ja moram svoje stavove da temeljim na onome šta je rekao gospodin Šolević, takođe i na drugim delovima intervjua koje možemo da stavimo vama na raspolaganje, a takođe moram da se baziram i na rečima Vlasija koje je tu rekao, a i u nekim drugim

intrjuima, da je sigurno da je postojao element planiranja između ta dva sastanak, a i pre prvog sastanka.

SUDIJA ROBINSON: Da, ali vi ne kažete da je bilo elemenata planiranja, već da je planiranje uključivalo i određene nemire, gde bi ljudi bili čak i povređeni i gde bi optuženi izašao kao vođa iz svega toga.

TUŽILAC NAJS: Da, jasno je da to Šolević govori. I postoji mogućnost da je upravo tako i bilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson.

SUDIJA ROBINSON: Izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Šolević to uopšte ne govori. To šta gospodin Najs tvrdi, to Šolević uopšte ne govori. To je izmislio gospodin Najs, kao što je izmislio planiranje zajedničkog zločinačkog poduhvata. To je njegova specijalnost i to je velika sramota što se uopšte takvim stvarima operiše, ali to je stvar ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, doći će trenutak kada ćete moći da date te komentare.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Samo kako bih pojasnio ono u vezi sa pitanjem koje sam ranije postavio svedoku, a ponovo ću da postavim to pitanje i svetlu onoga šta je rekao sudija Robinson, a takođe i u vezi sa onim šta je gospodin Šolević konkretno rekao. Gospodine Baleviću, da li vi imate bilo kakva saznanja o mladim, jakim mladićima Srbima koji su bili naoružani pištoljima i koji su bili raspoređeni među publikom i koji su trebali da se okrenu nasilju ukoliko se za to ukaže potreba?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Takvih saznanja nemam i tvrdim da je to netačno i da je to montirano, a da bi se taj skup proglasio kao skup koji je imao cilj da izazove incidente i da stvori haos. Ta kon-

stacija u vašem pitanju je netačna. I vi je temeljete na bazi Šolevića i Vlasija, a ja svoje svedočenje temeljim na činjenicama koje sam ja video, pratio, a ne na Šoleviću i Vlasiju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Osim ako se Šolević ne pojavi ovde kao svedok, da li imate bilo kakvu ideju o tome zašto Šolević sa kojim ste se razili kasnije 1998. godine, odnosno 1988. godine, da li imate bilo kakvu ideju zašto bi on izmislio ovakve stvari?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Oprostite, ja ne znam koje godine, mi smo se ideološki razili, nismo se slagali, ali mislim da bi dobro bilo da njega pozovete i da vam on onda ovde kaže o tim idejama i izjavama, jer ja ne znam šta su bile njegove ideje i šta su značile njegove izjave. To ne mogu da tumačim. Nego da on to kaže pred vama ovde ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu sada bih prešao na nešto drugo ...

SUDIJA KVON: Gospodine Najs, možete li da nam kažete zašto ime gospodina Šolevića nije na spisku svedoka za kosovski deo optužnice?

TUŽILAC NAJS: Mnogi ljudi su mogli da budu na tom spisku. Neke nismo pozvali iz raznih razloga. Ja ne znam da li nam je gospodin Šolević bio na raspolaganju tada. Ne znam da li bi nam sada bio na raspolaganju. Ja mogu da se raspitam ...

SUDIJA KVON: Vi ste i tada bili upoznati sa ovim dokumentarnim filmom?

TUŽILAC NAJS: Da, naravno, ali mi smo se tada usmeravali na neke druge svedoke kao, na primer, na Vlasija, tako da se ovom svedoku, tom čoveku tada nismo obratili, ali, eto, radi se o izboru. Neki svedoci postanu važniji kasnije u nekoj kasnijoj fazi, a radi se o tome da je optuženi proširio dokaze u vezi sa ovim sastankam i onda je zbog toga to postalo relevantno.

SUDIJA ROBINSON: Ovaj koncept da optuženi proširuje Predmet, to mi je nešto novo. On ima pravo da iznosi svoju odbranu i to je njegova odbrana.

TUŽILAC NAJS: Ja nemam ništa protiv toga. Nisam uložio prigovor.

SUDIJA ROBINSON: Da, ali vi sada dajete definiciju nečega što je kontradiktorno. Optuženi ima pravo da iznosi svoju odbranu.

TUŽILAC NAJS: Da, on iznosi svoju odbranu, ali možda time proširuje nešto šta mi onda detaljno treba kasnije da razmotrimo. Mi smo na dosta uzan način izneli dokaze u vezi sa ovim sastankom, to je sada malo šire i zato se na ovaj način bavimo time. Uz vašu dozvolu, sada bih hteo da pređem na nešto šta svedok želi da ga mi pitamo. Ja sam hteo to da preskočim, ali s obzirom na njegovo pitanje ...

SUDIJA ROBINSON: Vidim da u transkriptu stoji da je to "definicija kontradiktornosti". I dalje je pogrešno. Ja sam, u stvari, rekao da je to "definitorna kontradiktornost". Evo, sada je ispravljeno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Budući da je ovo nešto šta ide u prilog svedoku i nešto što je on spomenuo, evo, to ćemo sada da predočimo, mada nisam nameravao kako bih uštedeo na vremenu. Molim da se sada svedoku da deo iz knjige Raifa Dizdarevića, a tiče se onog sastanka, odnosno ko je sve bio u onoj grupu koja je otišla da se sastane sa Dizdarevićem. Ja mislim da je on i dalje živ, ali da ima dosta godina. Gospodine Baleviću, ovo je pasus na koji sam se ja pozvao na samom početku unakrsnog ispitivanja, gde vas opisuju kao umerenog u poređenju sa drugima. Vi ste me pitali za sastav grupe koja se spominje u toj knjizi. Videćete na prvoj strani, dakle prva strana engleske verzije ... Molim da se to stavi na grafoskop. Tu stoji: "Kasno noću 24. februara nazvao me je telefonom Petar Gračanin. Rekao je da je u Beogradu delegacija Srba i Crnogoraca sa Kosova. Došli su u ozbiljnom i reprezentativnom sastavu i traže razgovor samnom u Generalštabu. Odgovorio sam da ih prime oni

iz Srbije i vide o čemu se radi, pa da ću tek nakon te informacije da dam svoj odgovor. Nakon izvesnog vremena ponovo se javio i zamolio me da ih primim. Situacija na Kosovu je dramatična i oni mole razgovor. To me moli i on, kao i rukovodstvo Srbije. Nakon toga primio sam delegaciju i to negde oko ponoći i razgovarao sa njima preko dva sata u prisustvu Gračanina. Predvodio ih je Balević, partijski funkcioner iz Kosova Polja (Fushe Kosove) koji je u tom trenutku važio ka umerena linija u poređenju sa Šolevićem, Kecmanom i drugim kosovskim ekstremistima. Na pitanje zašto među njima nema Albanaca, Balević je odgovorio da je u ovo vreme teško biti zajedno. Izložili su razloge svog dolaska." Vidite, način na koji Dizdarević opisuje taj sastanak, on, u stvari, tu spominje vaše ime i mislim da takođe spominje i članove grupe. Da li to vidite, odnosno da ne spominje članove grupe?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Gospodine Najs, vi ste ovde stvari iskomplikovali. Tačno je da sam ja bio umereniji. Tačno je da smo mi tražili da ga upoznamo sa situacijom na Kosovu i Metohiji. Gde on kaže "umereniji od Šolevića i drugih", on ne tvrdi da je na tom sastanku bio Šolević. Ja vas molim, pročitajte spisak i nađite Šolevića da je bio sa Dizdarevićem. Ja, koliko se sećam, Šolević nije bio, ali on je imao informacija, pa je onda na osnovu toga uporedio da sam ja umereniji od Šolevića, ali Šolević na tom sastanku, koliko ja znam, nije bio, ali ja molim da pročitate spisak i da to ovde raščistimo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ovde ... U stvari, ne, ne. Ono šta sam ja hteo da kažem je da tu nema spiska učesnika sastanka. U svakom slučaju ...

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: U protokolu Dizdarevića ćete naći i proverite.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, budući da nemam vremena, nudim ovaj dokument na uvrštenje ...

SUDIJA BONOMI: Da li vaše pitanje glasi da li je ovaj svedok bio na tom sastanku?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pitanje je da li je on bio tamo? Da li je u stanju sada kada je video ono šta piše da nam kaže nešto više o osobama koje su bile na sastanku, zato što grupa koju sam ja spominjao, Šolević i drugi nije ovde jasno navedena. Gospodine Baleviću, da li možete da nam pomognete? Da li vam je ovo šta je Dizdarević napisao osvežilo pamćenje? Da li možete da nam kažete ko je osim vas bio u delegaciji?

SVEDOK BALEVIĆ –ODGOVOR: Mogu vam reći ko je sve bio u delegaciji. Bio sam ja, bio je Đuro Bauk, Ljubo Vujević. Ne mogu da se setim puno ljudi, to je davno prošlo i godine čine svoje. Mi smo Dizdarevića upoznali, ono što mu je Gračan preneo, o dramatičnom stanju na Kosovu i Metohiji, a ono je bilo dramatično, jer je oko 10.000 građana celu noć čekalo u Kosovom Polju dok se mi vratimo da podnesemo izveštaj. I mi smo podneli takav izveštaj. I ja ponovo podvlačim da je jedan od diskutovanata, Ljubo Vujević, postavio pitanje Dizdareviću: "Za koliko može vojska da izađe, da interveniše?" On je, mislim, odgovorio "za tri, četiri sata". "Kasno je, ako ne može za 15 minuta."

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Još jedan od razloga zbog koga sam želeo da ovaj svedok dobije priliku da pogleda ovaj dokumenat je taj što sam na početku rekao da su za njega govorili da je umereniji. Ja mislim da je u redu da on vidi odakle meni ta informacija. Sada ću da objasnim šta želim da uradim. Svedok je izneso neke tvrdnje o demografskim pitanjima. Ja sa popisa predloženih svedoka vidim da će i optuženi da pozove jednog demografa. Budući da je demografsko pitanje ostalo nerešeno, budući da je to presečeno kada je Tužilaštvo završilo sa izvođenjem dokaza, ja ću demografskim pitanjima da se bavim preko tog veštaka. Ovde postoji jedno pitanje za koje nam ovaj svedok može da bude od pomoći. Gospodine Baleviću, spominjali ste mesto Klina (Kline). Da li se to možda zove i "Glina"? Da li je Klina i Glina isto?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Ne, nije to isto. Glina je negde tamo u Bosni, Hrvatskoj, gde li je, a Klina je na Kosovu i Metohiji, kod Peći (Peje).

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Blizu Peći, pokušaćemo da to pronađemo na karti.

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Da, oko 20 kilometara od Peći.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Severno, južno, zapadno, istočno?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Peć je zapadno od Kline, prema Crnoj Gori. Klina je oko 25, 26 kilometara od Peći prema istoku.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Idemo sada na govor na Gazimestanu (Gazimestan). Vi ste kategorički tvrdili da na Gazimestanu nije bilo ničeg nacionalističkog. Da li je to tačno?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Ono šta sam ja mogao da vidim i da zapazim, to je tačno da nije bilo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tamo se okuplio milion Srba i to u području gde su kosovski Albanci definitivno imali većinu. I oni su tamo proslavljali jedan srpski rat. Da li smatrate da je postojao nekakav rizik da to uznemiri kosovske Albance, da se tako veliki miting održava na teritoriji kojom oni dominiraju?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Ja nisam smatrao da to izaziva nikakav rizik, jer je to bila proslava Kosovske bitke, 600 godina, na kome nije milion, nego oko milion i 500.000, to su procene novinara. Prema tome, za mene to nije bilo, ovaj, moglo da izazove neki rizik. Rizik su bile ulične demonstracije, rušilačke, a ovo je bio jedan slobodarski miting koji nije imao cilj i nameru da stvori neke rizike i nije uperen protiv Albanaca.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro. Rekli ste nam kako ste vi organizovali prijem važnih gostiju poput Ante Markovića i Drnovšeka. Mislim da ste ih vi dopratili?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: To je potpuna neistina, gospodine Najs, što vi govorite. Ja nisam rekao ni da sam ja dočekao ni Drnovšeka ni Ante Markovića, ne znam odkud vam to, ali to je namera ili provokacija. Vi mene ne možete provocirati. Ja sam bio

domaćin u tehničkom smislu, za one koji dolaze vozovima. Učesnici na mitingu, a tu je bilo Srba iz Krajine, Bosne, Hrvatske. Prema tome nije tačno da sam ja dočekaio ni Drnovšeka, niti je ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Izvinjavam se.

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Nemojte mi stavljati u usta ono šta ja nisam rekao, bez obzira što se vi ispričavate.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ali oni su bili tamo?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Tačno. Oni su bili, ali ja ih nisam dočekaio. Oni su, tačno, bili i sedeli su u prvom redu, ja sam bio u četvrtom redu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro, a sada bi želeo da nam tehnička kabina pokaže kako se taj miting završio, a vas, gospodine Baleviću, molim da pažljivo slušate, ono šta može da se čuje.

(Video snimak)

Novinar: ... za jedan civilizacijski progres, za bratstvo i jedinstvo, za jačanje Srbije, kako bi Jugoslavija iz dužeg perioda krize zakoračila na put istinskog progresu. Svečanost će se nastaviti kulturno-umetničkim programom. Biće izvedena ...

(Kraj video snimka)

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Reči pesme koja je tamo jednoglasno pevana "Ko to kaže, ko to laže, Srbija je mala", to su reči pesme koja teško može da bude više nacionalistička, nego što jeste, zar ne?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Hvala na ovom pitanju i očekivao sam da ćete mi postaviti ovo pitanje. Prvo, gospodine Najs, to nije nacionalistička pesma. Ta se pesma peva unazad 100 godina, čak za vreme Balkanskih ratova. I ona se peva i na svadbi i u kafani i na veselju i, prema tome, ona je sastavni deo narodnog folkloru, a to mogu da potvrde etnolozi koji se bave s tim. I ta pesma se nije

pevala tu. Ona se pevala od Balkanskih ratova, to može da se utvrdi. Ona se peva i danas. Gde se trojica sastanu u kafanu, oni zapevaju tu pesmu i u Srbiji i van Srbije. Prema tome, nije tačna konstatacija da je nacionalistička pesma, ako biste vi dozvolili da ja vama kažem, mada slabo znam, a znao sam albanski jezik, ali sam dok sam bio mlad i išao u škole sa Albancima ... Sada sam otišao dalje i nisam mogao više toliko da kontaktiram sa Albancima. Kada bih vam ja kazao kako je pevana albanska pesma, onda biste videli šta je nacionalistička, ali verujem, to mi nećete dozvoliti. I pitanje je ko je pevao tu pesmu ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Baleviću, vi ste nam dali jedan dugi odgovor, ali da pogledamo reči pesme. "Ko to kaže, ko to kaže, Srbija je mala? Nije mala, nije mala, tri put' ratovala i opet će i opet će, ako Bog da sreće". Gospodine Baleviću, šta vi mislite kako su te reči odjeknule u ušima onih koji nisu Srbi, a koji su bili na mitingu? Ili drugih koji nisu bili Srbi širom Jugoslavije, kada čuju da to peva milion ljudi?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Prvo, to nije pevalo milion ljudi. To je pevao jedan deo. Inače, nije pevao milion ljudi, to je, ovako, nemoguće. Ja sam vam rekao, bez obzira na slogane kakvi su, ta pesma nije nacionalistička. Srbija je, ne znam koliko puta ratovala, jedan rat je bio samo glup od strane kralja Milana, kada je iz meni nepoznatih razloga napao Bugarsku (Bulgaria), valjda zbog pretenzija. Drugo su svi ratovi Srbije bili oslobodilački. Oslobodilački i ova pesma ne znači da će Srbi da idu u rat protiv Albanaca. To je pesma koja potiče od pre 100 godina, prema tome, ako je pre 100 godina bila upućena na ovo, kako to vi kažete, onda je bila upućena onim, a ne ... Međutim, ja tvrdim da je to pesma narodnog folklora koja se peva unazad 100 godina. A dozvoljavam da vi to utvrdite, jer imate vaših saradnika dosta na teritoriji Srbije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste pokazali da znate nešto o suđenjima pred ovim sudom, sigurno nešto i o ovom suđenju. Da li ste vi pratili suđenja u vezi sa nekim logorima, gde su neki Srbi bili

optuženi da su činili ružne stvari Hrvatima, Muslimanima i, između ostalog, ih terali da pevaju srpske nacionalističke pesme. Da li ste čuli za to?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Posle pevanja pesme, posle govora optuženog, vi ste nam nešto rekli o dolasku Ante Markovića i Drnovške. Recite nam jesu li oni odmah otišli?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Nije mi poznato, jer ja nisam bio njihov pratilac.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, nema smisla na ovakav način manipulirati činjenicama. Posle mog govora, ovo šta je gospodin Najs prikazao, ja sam, u stvari, prikazao tu traku, je bila cela svečanost, čak i komponovano i posebno muzičko delo, povodom 600 godina ...

SUDIJA ROBINSON: Ne, gospodine Miloševiću, to je nešto o čemu ćete vi da govorite u dodatnom ispitivanju, to dobro znate.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Idemo dalje, pokušaću sada da uštedimo nešto vremena, a da opet budem od pomoći Pretresnom veću i da kažem koje su stvari sporne, a koje nisu sporne. Ovaj svedok je dao jedan dosta široki opis, pretpostavljam da je to čuo iz druge ruke, zločina koje je počinio OVK (UCK, Ushtria Clirimtare e Kosoves). Mislim da je spomenuo i neka dva ili tri konkretna lokaliteta, Radonjičko jezero (Liqeni i Radoniqit), Klečka (Klecke) i možda još neke. O tome se već govori u izjavi. Imamo već dokazni predmet 191. Ja neću da osporavam detalje koje je on izneo, čak ni opštu sliku. Dakle mi nemamo vremena da ulazimo u detalje, ali možda bude od koristi sudijama da znaju zašto ja ne diskutujem o nekim temama, iako ne prihvatam da su one relevantne. Kako bismo sada, pokušali da završimo sa unkarsnim ispitivanjem, recite nam, vi ste rekli u vezi sa događajima koji su prethodili 1999. godini, da ste

imali sastanak sa Šainovićem. Da li je to bio samo jedan sastanak?
SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Ne, Šainovićem je imao sastanak sa nama. To je bio sastanak u pokrajinskom odboru. Ja lično sa njim nisam imao nikad direktan sastanak.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: To prihvatam. U vreme kada je održan taj sastanak sa Šainovićem, na kom je on položaju bio, u kojoj strukturi kontrole se nalazio?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Ja trenutno ne mogu da se setim na kojoj funkciji je bio, ali je dolazio u ime Glavnog odbora SPS.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li se činilo da on ima neka ovlašćenja nad onim šta se dešava?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Meni to nije poznato da on ima neka posebna ovlašćenja. On to nama nikad nije rekao. On često dolazi na sastanke pokrajinskog odbora sa ostalim rukovodstvom: Gorica Gajević, Miloš Minić, Dragan Tomić, drugi Dragan Tomić, ne mogu svih da se setim koji su dolazili.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste tada ili posle toga stekli utisak ko upravlja stvarima na Kosovu, nakon početka bombardovanja? Ko je vojni komadant srpske stranu, ko je civilni komadant? Da li nešto o tome znate? Da li možete da nam pomognete?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Ne mogu vam ništa pomoći. Ne znam ja ni ko je bio civilni, ni ko je bio vojni komadant.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste čuli za telo pod nazivom "Vrhovna komanda" i ako jeste, da li znate sastav tela?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Čuo sam za Vrhovnu komandu, sastav tela ne znam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Od koga ste čuli za to?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Pa to je poznata stvar celoj jugoslovenskoj javnosti i Srbiji da postoji Vrhovna komanda, kao u svim državama sveta.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Juče ste odgovarajući na pitanje optuženog, vi ste rekli da, prema vašim saznanjima, nije bilo nikakvog etničkog čišćenja na Kosovu, osim etničkog čišćenja Srba i Crnogoraca. A govoreći o kolonama Albanaca, vi ste rekli da su one kolone Albanaca na koje ste vi naišli bile takve, da se one nisu vama uopšte činile izbegličkim kolonama, jer su polako prolazile pored železničke i autobuske stanice noseći malo stvari. Nisu izgledale kao što su izgledale srpske kolone. Vam se činilo da su te kolone bile inscenirane, kako bi ti ljudi izgledali kao izbeglice. Da li je to zaista vaš iskaz o tome šta se dogodilo kosovskim Albancima u Prištini (Prishtine), posle bombardovanja 1999. godine?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Ja ostajem pri onome šta sam rekao juče. Samo nisam rekao pored železničke stanice, neko u pravcu železničke stanice. Ništa nemam da dodam drugo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A, sada bih želo da svi zajedno pogledamo dokazni predmet broj 15 koji je uvršten u spis.

(Video snimak)

Novinar: ... ljudi i njihov identite. Etnički Albanci koji su nekada dominirali gradom, sada su u besktvu, primorani da ostave svoje kuće, zlostavljani od strane srpske policije, natovareni su na vozove prema makedonskoj granici. Oni ostavljaju za sobom svoju zemlju koju možda nikada više neće videti, kao i način života.

Albanac: Policija je ušla u kuće i rekla da izađemo. Rekli su da će nas pobiti ako ne odemo. Pretukli su mi sina. Ovde smo došli bez ikakvih stvari i bez novca.

Novinar: Granica između Kosova i Makedonije postalo je jedan veliki izbeglički kamp. Ovo bi mogle biti slike iz srca Afrike (Africa), međutim one su iz srca moderne Evrope (Europe). Desetine hiljada ih je ovde. Desetina hiljada više ...

(Kraj video snimka)

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Na prvom snimku se vidi železnička stanica u Prištini, kao i kompozicija voza koja izbeglice odvozi do granice. Da li je ovo šta ste videli na ovom insertu sa železničke stanice inscenirani egzodus kog ste vi opisali?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Ja sam juče dao izjavu. Gde se ovo dešava, da li je ovo železnička stanica "Priština" ili neka druga, ne znam? Meni je ovde nije prikazano ime stanice. Da li je to Priština ili neka druga? Ja tamo nisam bio. Ja sam govorio samo o onome šta sam sreo u Prištini, koji su se kretali iz pravca Dardanije (Dardanija) prema železničkoj stanici, odnosno autobuskoj stanici.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ja vam kažem, gospodine Baleviću, da je vaš iskaz o kolonama Albanaca koji izgledaju kao da su inscenirane izbeglice neprihvatljiv, jednostavno netačan. Vi grešite kada ste rekli da su ti ljudi nešto inscenirali. Vi dobro znate da se ljudi silom teraju iz Prištine, zar ne?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Ja isto tako tvrdim da je vaša konstatacija netačna i da iz Prištine ljudi nisu terani silom, prema mom saznanju. Ne možete vi meni da stavite u usta da sam ja govorio netačno. I vaša konstatacija je netačna. Ja govorim o Prištini.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Želim sada da razmotrite jedan izvod iz dokaznog predmeta 145, to je već u spisu, to je knjiga na engleskom. Molim da se strana 137 stavi na grafoskop. Naslov knjige je "Po naređenjima" (Under Orders). Gospodine Baleviću, ja ću to sada polako da vam pročitam. Ovde se govori o situaciji u Prištini. Ovo je opis organizacije Hjuman rajts voč (Human Rights Watch), a ako je potrebno u fusnotama mogu da se nađu izvori njihovih informacija. Ova je knjiga već u spisu ovog Predmeta. Počinjemo pri vrhu strane: "Policija i maskirane paravojne snage krajem meseca marta išle su od vrata do vrata, govoreći stanovnicima da odmah moraju da odu. "MB", majka dvoje dece iz Tašlidže (Tashlixhe), rekla je da joj je rečeno ëizađi, moraš da ideš na železničku stanicu'. U nekim slučajevima, svedocima je rečeno da

će biti ubijeni ukoliko to ne poslušaju. Jedan lekar i njegova porodica su čuli kako im jedan maskirani čovek kaže: "Ukoliko ne izađete u roku od jednog minuta, sve ćemo vas pobiti". Kada su izašli iz svojih kuća, policija je stanovnike usmerila prema glavnoj železničkoj stanici u Prištini, a drugi su otišli automobilom. Sporedne ulice blokirala je naoružana policija i paravojne snage. Jedan stanovnik Vranjevca rekao je: "Ljudi koji su pokušali da hodaju u drugom smeru, njih je policija prisilno poslala nazad". Hiljade stanovnika Prištine okupilo se na železničkoj stanici, a oko njih je postavljena naoružana policija." Vi ste bili tamo. Da li vi kažete da je ovaj opis tačan, netačan ili ne znate?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Meni ovo uopšte nije poznato. Ja nisam bio na Taslidža. Taslidža se zove ... Ja sam iz Dardanije, a to je sasvim u suprotnom pravcu i daleko, tako da mi ovaj događaj nije poznat. Ova organizacija o kojoj vi govorite, mogli biste da nađete negde članak šta je pisalo o Srbima i Crnogorcima koji su se iseljavali, jer ona je bila naklonjena separatizmu. Takvih ima još organizacija: Kandićeve, Biserko i tako dalje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Baleviću, vama su postavljana pitanja o etničkom čišćenju. Vi ste sami dobrovoljno dali odgovor koji govori o etničkom čišćenju Srba i u kom je takođe rečeno u vašem odgovoru da nije bilo etničkog čišćenja kosovskih Albanaca u područjima koja su vam poznata. Želim da budete od pomoći Sudu. Pogledaćemo još jedan izvod i onda smo gotovi. Ponovo knjiga "Kako viđeno, tako rečeno" (As Seen, As Told), dokazni predmet 106. Gospodine Baleviću, to je dokument koji smo još juče gledali i u njemu smo zajedno našli pasuse u kojima se govori i o OVK i o Srbima. Molim sudskog poslužitelja da na grafoskop stavi stranu 236, desnu stranu. Ovde se govori o Kosovu Polju, vidimo da se radi o 29. martu i tu se kaže, u stvari možda je bolje da kažem i kontekst. U predhodnom pasusu govori se o tome šta se dogodilo jednom komandantu OVK i njegovoj porodici, zatim dalje stoji: "U noći 29. marta ispaljeni su pucnji na kuću jednog dobro poznatog doktora, kosovskog Albanca. Pripadnici Vojkse Jugoslavije, policije, provalili

su u kuću, opljačkali i iz nje isterali stanovnike. Jedan čovek sa kojim smo razgovarali, koji je kasnije ušao u tu kuću, to je bila i kuća te porodice, a i ambulanta, rekao je da je tamo našao leševe, 11 mrtvih, dvoje dece, četiri žene i petorica muškaraca. Svima su bili presečeni vratovi. Samo je jedna četvorogodišnja devojčica preživela taj masakr." To je situacija u Kosovu Polju pre nego što ste vi napustili Kosovo? Da li imate bilo kakva saznanja o tome? Da li vam je iko rekao nešto o tome?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U svetlu vašeg odgovora ...

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Da imam kakva saznanja, ja bih vam rekao. Interesantno je, gospodine Najš, da vi ni jedno pitanje niste postavili vezano za tragediju Srba i Crnogoraca, za ubistvo 14 lica 1999. godine u Gracko (Gradska e Vjeter), prilikom dizanja u vazduh autobusa, a po dolasku KFOR-a (Kosovo Force).

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Moram da vas prekinem ...

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Ne, ali samo ...

TUŽILAC NAJS: Uz dozvolu sudija ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Baleviću, molimo vas da odgovorite na pitanje.

SVEDOK BALEVIĆ: Odgovorio sam na pitanje, ali gospodin Najš uzima samo scene koje njemu odgovaraju za optužbu, a ne koje su bile ...

SUDIJA ROBINSON: Vi ne smete da iznosite ovakve komentare. Vi ne smete da iznosite ovakve komentare.

SVEDOK BALEVIĆ: Nije mi poznato, ja sam dao odgovor.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ali, gospodine Baleviću, vi ste juče dali

jedan odgovor u kome ste zapravo isključili isterivanje kosovskih Albanaca. Oni su se ili lažno predstavljali kao izbeglice ili nisu ni prisiljeni da napuste to područje ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, zar nije svedok juče rekao da je bilo i nekih zločina od strane Srba, ali da su to bili razbojnici i kriminalci?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U pravu ste, on je to meni priznao, a kada sam ga unakrsno ispitivao. Gospodine Baleviću, ovde se govori o pripadnicima Vojske Jugoslavije i pripadnicima policije. Da li ja onda iz vašeg odgovora mogu da razumem da vi zato ne znate, ali dozvoljavate da se nešto takvo dogodilo?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Ne dozvoljavam mogućnost, jer to mi nije poznato i nije tačno. I ja sam juče rekao to, sem onoga šta sam rekao i izuzetaka, ali to nije bila politika, jer bih ja znao o toj politici.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, da li ste završili sa unakrsnim ispitivanjem?

TUŽILAC NAJS: Da.

SUDIJA ROBINSON: U redu sada idemo na pauzu od 20 minuta. Gospodine Najs, hoćete li da nam date pravne izvore?

TUŽILAC NAJS: Da, ja ću i da označim relevantne delove. Mi smo, naravno, dali ceo kontekst, pa je potrebno označiti relevantne delove.

SUDIJA ROBINSON: Podvucite ono šta je relevantno.

TUŽILAC NAJS: U redu.

(pauza)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, ukoliko želite, možete dodatno da ispitujete.

DODATNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala, gospodine Robinson. Gospodine Baleviću, juče je gospodin Najs na početku svog unakrsnog ispitivanja govorio o otpuštanju Albanaca sa posla. Ja ću vam citirati tačku 87 optužnice u kojoj se, između ostalog, kaže: "Krajem 1990. godine i tokom cele 1991. godine hiljade kosovskih Albanaca, lekara, nastavnika, profesora, radnika, policajaca i državnih službenika otpušteno je sa posla." Molim vas da mi kažete da li je neko otpuštao Albance sa posla, zato što su oni Albanci?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Gospodine predsedniče, ne. Oni su sami napuštali posao, ja sam i juče to rekao i 25. januara sam to rekao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li znate za bilo kakvu kampanju ili bilo kakvu organizovanu aktivnost da se Albanci, u vašoj sredini, ono šta vi znate, otpuštaju sa posla?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Ni za kakvu kampanju sa naše strane, ni sa strane zvanične politike nije bilo. To je bilo lično i njihova volja i samovoljno napuštanje radnih mesta. Podvlačim da bi prikazali pred međunarodnom javnošću, navodno, nepravdu prema njima i izazvali sažaljenje od međunarodne javnosti, da bi se desilo ono šta se kasnije desilo sa Kosovom i Metohijom. Prema tome, nikakve kampanje nije bilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Gospodin Najs vas je pitao zašto ste upotrebili reč "Šiptar" (Shqiptar), pa ne znam da li je dato dovoljno jasno objašnjenje. Vi ste dugo živeli na Kosovu. Kako Albanci sami sebe zovu?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Ja sam juče dao objašnjenje. Ono šta ja znam, ne tvrdim da je to tako ... Oprostite, molim vas ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja vas ne pitam to. Objašnjenje vaše smo juče čuli.

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite mi kako Albanci sami sebe zovu?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Sami sebe zovu "Šiptari". Tvrdim odgovorno, a ne "Albanci".

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, to i oni znaju. Gospodin Najs vam je govorio tada o nekim srpskim stavovima i o albanskim stavovima koji se razlikuju. Da li su u to vreme o kome vi svedočite u vezi sa događajima na Kosovu bili srpski ili opšte prihvaćeni jugoslovenski stavovi? Kad kažem "jugoslovenski", mislim na Predsedništvo Jugoslavije i jugoslovensko političko rukovodstvo, rukovodstvo drugih socijalističkih republika u to vreme. Da li su to bili stavovi svih njih ili su to bili neki posebni srpski stavovi?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Gospodine predsedniče, objasnite mi o kakvim stavovima se radi?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: O stavovima o političkoj situaciji na Kosovu?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jesu li to bili neki isključivo srpski stavovi ili je reč bila o jugoslovenskim stavovima, o stavovima jugoslovenskog rukovodstva?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Nisu to bili isključivo srpski stavovi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste uz navođenje činjenice da su olako primani na univerzitet i olako sticali diplome upotrebili kao dokaz govor profesora, mislim da se zove Milanović, ako sam dobro zapisao, sa onog skupa kome ste vi predsedavali. Da li je taj pojavi, te inflacije diploma i neselektivnog prijema pojedinaca iz Albanije

(Albania) na Univerzitet u Prištini (Univerziteti i Prishtines), da li imate samo to saznanje koje ste čuli na tom sastanku od Milanovića ili imate još kakvih saznanja o tome da li je to bilo nešto o čemu se govorilo u to vreme u javnosti?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Ja imam saznanje. Prvo što je to Vujadin Milanović, poznati profesor koga sam slušao kad je govorio i čiji je govor sadržan u ovoj knjizi, da ga ja ne bih čitao, a koja je ovde prihvaćenja, a kasnije moja saznanja su da je to tako rađeno. Inače, ovo je dokumenat koji je, mislim, ovde priznat. I tu stoji mnogo više i teže od onoga šta sam ja juče rekao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, što se tiče toga da li vi čitate iz te knjige, u toj knjizi je stenogram sa sednice kojom ste vi predsedavali, je l' tako?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro.

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Ali sam i slušao taj govor, jer sam predsedavao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Gospodin Najs je rekao, nastojao da utvrdi razloge iz kojih su Srbi, kako je on rekao, želeli da Albanci ne stiču obrazovanje. Da li je ikad bio izražen stav Srba, kad kažem "Srba" misim i na javno mnjenje, mislim i na rukovodstva na Kosovu, lokalna, republička, jugoslovenska ili bilo gde, da li je bilo ikakve pomisli o tome da imaju motiv da se Albanci ne obrazuju?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Tvrdim da nikada takvog motiva niti stava nije bilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodin Najs je govorio o tome da je neka grupa slala delegacije, pa mi recite ko je to slao delegacije? Evo, na primer, kod Dizdarveća. Ko je to poslao? Eto, vi ste vodili tu delegaciju, ko je vas poslao u delegaciju kod Dizdarevića konkretno?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Nas je poslao, konkretno, grupa od

10.000 do 12.000, 15.000 koja je bila okupljena pred domom braće Krajinović u Kosovo Polje, jer su hteli da idu za Beograd, cela ta grupa. Tražili su vozove i mi smo onda pokušali da sprečimo da oni ne idu, te hiljade za Beograd, nego da se odabere delegacija. I ti građani su izabrali delegaciju koja je išla kod Dizdarevića u konkretnom slučaju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. U ovom odlomku iz knjige Raifa Dizdarevića koji je maločas pokazao gospodin Najs, stoji na ovoj strani 365, na koju je i on ukazao citirajući iz nje, da ga je pozvao Petar Gračanin. Da li se sećate da je u to vreme Petar Gračanin bio predsednik Predsedništva Socijalističke Republike Srbije, posle Ivana Stambolića

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, predsednik Predsedništva Republike Srbije zove predsednika Predsedništva Jugoslavije, Raifa Dizdarevića i traži da primi delegaciju sa Kosova?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Nije hteo da nas primi, prvo nam se javio šef protokola koji je hteo da nas primi. Mi nismo hteli da razgovaramo sa šefom protokola, nego sam insistirao da razgovaram sa Dizdarevićem. Na intervenciju Petra Gračanina, predsednika, on nas je primio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I onda ova rečenica koja se dovodi u vezu sa eventulanom sumnjom da je tada u delegaciji sa vama bio Šolević ili neko drugi. Mada ne znam šta bi bilo ...

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: I da je bio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I da je bio, ne vidim tu smisao, ali rečenica glasi, ja ću je precizno pročitati: "Predvodio ju je", to "predvodio ju je" misli se na delegaciju, "Balević, partijski funkcioner iz Kosova Polja koji je u tom trenutku važio kao umerena linije u poređenju sa Šolevićem, Kecmanom i drugim kosovskim

ekstremistima". Da li to odgovara istini, po onome šta vi znate?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Ja ne znam, šta je predsednik Dizdarević hteo da kaže sa tim. Ja jesam predvodio delegaciju, ali ja nisam zvanično izabran, nego su mi rekli, "pošto si ti predsednik rejonski, budi ti na čelu te delegacije" i tako dalje. On je verovatno mislio na istupanjima i tako dalje, pošto sam ja uvek pokušavao da jednom umerenijom politikom nađemo zajednička rešenja sa Albancima. Mislim da je na to mislio, inače ne znam na osnovu čega je drugog on formirao mišljenje da sam ja umereniji u odnosu na Šolevića i ove druge. Verovatno vezano za neka istupanja i tako dalje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Na kraju ove stranice, ako biste bili ljubazni da pogledate. Citiraću vam samo poslednjih četiri ili pet redova. Opisuje šta ste vi zahtevali, pa kaže Dizdarević: "Zahtjevali su da se ne prihvate ostavke Morine (Rahman Morina), Azemija (Azemi) i Šukrije (Ali Shukrija). Jedan od njih je doslovno rekao da će ako dođe do ostavki, to značiti i ostavku Jugoslavije ili albanizaciju Jugoslavije. Drugi je dobacio, eukoliko padne Morina, palo je sve."

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Gospodine predsedniče ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste, samo da razumemo ove stvari ...

SUDIJA KVON: To je na strani 2 ili 3 engleske verzije.

TUŽILAC NAJS: Trebalo bi tako da bude.

SUDIJA ROBINSON: Trebalo bi da se dostavi tekst prevodiocima.

TUŽILAC NAJS: Prevodioci su dobili dokument, ali verovatno im je teško da se snađu.

SUDIJA ROBINSON: Molim da se to stavi na grafoskop.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Za mene je ovde samo poenta, da on kaže "Zahtjevali su da se ne prihvate ostavke Morine, Azemija i Šukrije." Morina, Azemi i Šukrija su Albanci. Pretpostavljam da to ne može biti sporno.

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Da, Albanci.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, vi ste delegacija za koju vas je gospodin Najs pitao je li u delegaciji bio neki Albanac? I vi ste mu rekli da nije bio nijedan Albanac u delegaciji. Odnosno pitao vas je Dizdarević.

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, vi ste delegacija u kojoj nema Albanaca, ali vi zahtevate da se da podrška Morini, Azemiju i Šukriji, dakle najistaknutijim albanskim predstavnicima.

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Bilo je reči oko toga, ali, gospodine predsedniče, kako smo mi baš do kraja rekli, ja sad ne mogu da kažem, ali bilo je reči o tim, to je, čini mi se da je to traženo za Rahmana Morinu, Šukriju, ne znam za Azemija da je traženo, ne mogu da se setim ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: On je verovatno to precizno zapisao.

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Verovatno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U svakom slučaju, vaša delegacija traži da se da podrška Azemiju, Šukriji i Morini?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A sva trojica su Albanci?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Hvala vam. Gospodin Najs je objašnjavao

kako je postojao neki plan, ja bih zamolio da se ponovo pusti ona traka, ali da se pusti od onoga kad govori Ivan Stambolić, pa onda posle toga ću da pitam nešto gospodina Balevića.

SUDIJA ROBINSON: Molim da se pusti traka.

TUŽILAC NAJS: Mislim da treba da se identifikuje pravi insert. Radi se o video snimku "Smrt Jugoslavije", a koji se tiče onog dela na kome se vidi pokojni predsednik Stambolić i to bi trebalo da bude na samom početku, čini mi se.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ovde piše u ovom transkriptu "klip 1".

(Video snimak)

Ivan Stambolić: Iako su mi tražili da ja opet idem na Kosovo i drugovi su predlagali, ja sam se založio da ide Milošević na taj miting.

(Kraj video snimka)

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Hvala vam. Dakle, Ivan Stambolić kaže da su predlagali da on ide na Kosovo, a on se založio da idem ja. On se založio da idem ja. To je jedna činjenica. Druga činjenica, vi ste ovde svedočili da ste me vi pozvali, je li tako?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sada mi objasnite, ako on traži da idem ja, u oba slučaja, on traži da idem ja i vi me pozivate, kakav ja onda to plan mogu da imam u vezi sa dolaskom na Kosovo?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Nikakav.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Molim vas da ne bih pušto ponovo ovaj događaj ispred doma kulture, možemo da ga pustimo, ali bih želo da štedim vreme. Kada se ta, kad se završava

onaj inseret, kada oni kažu "biju nas", ja kažem "ne sme niko da vas bije. Ne sme niko da bije". Posle se masa smiruje. Da li se sećate jeste li uočili šta skandira masa?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Masa je skandirala "Jugoslavija", himnu pevala i slobodu tražila.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Dakle to se vidi na sminku? Masa skandira "Jugoslavija"?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Gospodin Najs vam je juče rekao da je 1988. godine ta grupe slala na razna mesta razne demonstrante. Ko je to slao neke demonstrante na razna mesta?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Nije mi poznato. Ja ne znam za te grupe, za te razne demonstrante. Takve informacije nikada ja nisam imao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodin Najs ukazuje na to da sam ja njih slao na razna mesta. Ja ću sada da vam pročitam ovde iz ovoga što je juče gospodin Najs podneo, iz intervju a gospodina Šolevića. To je strana, ova, 03641691. U kranjem levom pasusu, neću da čitam od početka. Pitanje glasi: "Počeli ste od Vojvodine", "MŠ", to je Miroslav Šolević: "Jeste, počeli su oni napadi iz Vojvodine", on govori o napadima iz Vojvodine na Srbe na Kosovu. "Stalno su nas ujedali. Sećate se, uostalom bili ste na tom sastanku u Kosovom Polju juna 1988. godine, kada smo odlučili da idemo u Novi Sad. Iz Srbije su došli Milomir Minić i Dragan Nikolić", to su Milomir Minić i Dragan Nikolić partijski funkcioneri, je li tako?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I kaže: "Trebalo bi sada da ih pitate kakve su tada stavove imali." Pitanje: "Bili su potpuno zbunjeni? Nikolić je Miniću doslovce šapnuo, ěMilo, moramo da sprečimo'. Minić je sav znoja to i pokušao". Šolević: "Baš tako. Ja sam ustao na sastanku i rekao, ěmolim vas, mi više nećemo da se

pogađamo. Ne treba više niko da nam dolazi. Mi ćemo od sada da idemo da podložimo vatru pod prozore onih koji su protiv nas". Ovo je intervju koji je dao gospodin Najš, intervju sa Miroslavom Šolevićem.

SUDIJA ROBINSON: Da li je to juče bilo pokazano svedoku?

TUŽILAC NAJS: Mislim da se radi o sledećem: to je deo originala iz srpskih novina, ali taj deo nije bio preveden. Budući da mi moramo da budemo selektivni povodom onoga šta mora da se prevede, ja nemam ništa protiv toga da se ovaj dokument na ovaj način predoči. Inače optuženi ne bi bio u prilici da to učini.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, molim vas da se dokument stavi na grafoskop kako bi svi mogli da vide i da se to prevede.

SUDIJA KVON: To je članak, BHS verzija, od 10. februara 1993. godine. Poslednja četiri broja su 1691, ERN broj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Kada sam rekao da li je bilo predočeno svedoku, gospodine Robinson, nisam mislio da li je ovo šta ja citiram bilo predočeno svedoku, nego da li je članak bio predočen svedoku. On je bio predočen svedoku.

SUDIJA ROBINSON: Da, da to znamo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali nije bio citiran. Dakle, ovaj, znači o tom sastanku: "U hodniku mi Minić kaže ejesi li ti poludeo'. Ja mu, onda, šapućem, "ajde ti se ne sekiraj'." I sada je podnaslov "Kakav Milošević, kakvi bakračići". "Pričalo se posle da ste to sve sa Miloševićem dogovorili. I da je čitav taj sastanak bio režija?" Miroslav Šolević: "Bože sačuvaj, kakav Milošević, kakvi bakračići? Sve smo to radili za svoj račun. Jedini problem nam je bio kako da se ide." I tako dalje. Dakle, sam Šolević, ovde u tom intervju govori ne da ih nisam slao, nego kaže: "Bože sačuvaj, to smo radili za svoj

račun". Da li je to i ono šta vi znate?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Ja sam prisustvovao brojnim sastancima koji su se održavali u Kosovom Polju. Taj razlaz između njega i Minića meni nije poznato, gospodine predsedniče.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja ne pitam za taj raskol, nego ko je slao te ljude? I da li ih je neko slao van Kosova ili je to bila njihova inicijativa, ja vas to pitam.

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Srpski i crnogorski narod koji se našao u takvoj drami masovnog iseljavanja i sve drugo šta je pretiilo, sam je odlučivao i išao po gradovima Srbije da tom narodu, da kaže šta se zbiva na Kosovu i Metohiji, sa Srbima i Crnogorcima i da ih upozna i da zatraži pomoć da se spasi srpstvo i crnogorstvo na Kosovu i Metohiji. Niko njih nije naterivao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Evo ovde Šolević kaže: "Počeli su oni napadi iz Vojvodine, stalno su nas ujedali." Dakle vi ste onda išli tamo da održite, ne vi, nego mislim građani da održe miting zbog tih napada iz Vojvodine.

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Samoinicijativno, bez ikakvog naloga iz Beograda. Ne samo Novi Sad, nego i u druge gradove po Srbiji. Bilo je poziva iz tih gradova Srbije, da dođemo kod njih i da održimo miting. Pozivi. Čak smo u Skoplje pozivani da idemo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Pitao vas je gospodin Najs, s obzirom na, kako je on rekao milion ljudi na Gazimestanu, da li je to bio rizik, s obzirom da na Kosovu živi mnogo Albanaca. Vi ste mu rekli da nije. Da li se sećate, dakle, gospodine Baleviću, s obzirom da je tu bila ta ogromna masa ljudi, da li je bio i jedan jedini incident u toku čitavog dana i prilikom dolaska i prilikom odlaska i prilikom prisustva na Gazimestanu? Da li je bio jedan jedini incident? Da li je neko povređen ili na bilo kakav način da se desio neki incident?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Nijednog incidenta nije bilo i pre dolaska, za vreme puta od stanice, kolima dolaska, za vreme samog mitinga i posle mitinga, to odgovorno tvrdim. Nikakvog incidenta

nije bilo, ja to znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A, da se vratimo na ove demonstracije koje su bile 1988. godine i toku čitave te godine. Gospodin Najs je juče upotrebio izraz “demonstranti su koristili nasilje”. Da li vam je poznato, da li je na bilo kojim demonstracija u toku čitave te godine, bilo gde, bilo nekog nasilja?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Ne, sem tamo gde su bile rušilačke i da bi se sprečile, ako mislite na albanske.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne, ja pitam za ove demonstracije o kojima vas je ispitivao gospodin Najs, gde su Srbi išli da se žale, za svoje ...

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Izvinjavam se. Ja sam mislio ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je bilo ikakvog nasilja na svim tim demonstracijama?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jer on je rekao “demonstranti su koristili nasilje”.

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Ne. On je rekao da je bilo 300 naoružanih Srba pred domom kulture, što nije tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sada, vas molim da mi objasnite, odnosno da objasnite jednu stvar. Vi ste pomenuli, kad ste govorili o sastanku gde su bili, nabrojali ste, vi ste tim redom govorili Gorica Gajević, Milomir Minić, Dragan Tomić, drugi Dragan Tomić, Šainović, dakle da li se tu radilo o sednici Glavnog odbora Kosova i Metohije, o sednici Glavnog odbora Socijalističke partije Kosova i Metohije?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: To je bio sastanak, koliko se ja sećam. Prošireni, aktivni, jer ja nisam bio član Glavnog odbora. Prisustvovao sam kao sekretar. To je bio prošireni sastanak aktiva Kosova i Metohija, članova pokrajinskog odbora. Sekretara nije bilo,

inače nije bila sednica pokrajinskog odbora.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Dakle bila je šira sednica ...

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Šira sednica pokrajinskog, tako je, pokrajinskog odbora.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je l' to znači da je bio ceo pokrajinski odbor i pozvani svi vi koji ste vršili funkcije?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Apsolutno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Prema tome, to je bio sastanak, ako kažete da je bio Glavni odbor i, šire, predstavnici Socijalističke partije, da li su svi ovi funkcioneri tu bili u funkciji rukovodilaca u Glavnom odboru Socijalističke partije?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Ja sam to rekao i odgovorio na pitanje gospodina Najsa, da su oni bili u ime Glavnog odbora SPS.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Gospodin Najs vam je pokazo ovde mnogo ljudi na železničkoj stanici u Prištini ili gde drugo, u svakom slučaju na Kosovu, mnogo ljudi u blizini granice. I citirao dokument, valjda je to, *Human Rights Watch* ili ne mogu sad tačno da se setim, a u kome se kaže kako su oko njih bili, oko njih je bila naoružana policija, a što ja nisam video na ovim snimcima, nigde da se vidi neka naoružana policija koja opkoljava te izbeglice. A pretpostavljam, ako je pravila snimak neka strana televizija da bi to na neki način našlo mesta na ekranu. Da li ste vi negde u Prištini videli da neka naoružana policija tera Albance da idu na železničku stanicu i da se iseljavaju?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Ja sam to izjavio i prije i sad, da ja to nisam video. Ja sam juče rekao o delima kakva su pravili banditi, kriminalci i tako dalje. Ja ne tvrdim da nije bilo možda slučajeva da neko obuče uniformu policije i zloupotrebi, jer uniforme policije imala i OVK koliko god hoćete, pa da je na taj način i vatala policajce srpske. Ja ne tvrdim da nije bilo zloupotrebe, ali što se tiče policije, regularne vojske da neko tera, ja takvih informacija nemam i

saznanja za deo Prištine gde sam ja bio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Gospodin Najs vam je opet citirao iz te knjige jedan tragičan događaj, da su u Kosovu Polju kuća i klinika jednog doktora Albanca provaljeni, ljudi poklani tamo, kako je rekao da su to učinili vojnici i policajci. Recite mi, molim vas, vi ste rekli da o tome ne znate ništa, ali recite mi da se takav događaj, takav masakr dogodio, da li bi to iko mogao sakriti? Da li biste vi, s obzirom na svoju funkciju, to morali znati?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Ne moguće da se tako nešto desi da ja ne znam. Drugo, ja sam imao tamo ćerke koje su mi stanovale, dvije, prijatelja, drugova, a bio sam stanovnik do 1980. godine Kosova Polja. Nemoguće da se desi takav masakr, a da ja ne budem na neki način informisan, a bio sam stanovnik Prištine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li ste informisani o bilo kom zločinu koji je neka jedinica vojske ili policije izvršila, kao jedinica? Ne govorim, sada o nekom pojedincu. Mnogi su od njih i uhapšeni zbog raznih zločina. Nego da li ste imali ikakvo saznanje, da je bilo kakva, makar i najmanja jedinica vojske ili policije izvršila neki zločin i pobila neke civile?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Gospodine predsedniče, tvrdim odgovorno da nisam imao nikakve informacije da je bilo koja i najmanja vojna ili policijska jedinica radila zločine protiv albanskog naroda.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodin Najs, je pomenuo i razne paravojne formacije. Da li ste vi u Prištini, a bili ste tamo sve vreme krize i sve vreme rata, videli neku paravojnu formaciju?

SVEDOK BALEVIĆ – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Hvala, gospodine Baleviću, nemam više pitanja. Hvala, gospodine Robinson. Gospodine Robinson, ako mi dozvolite?

SUDIJA ROBINSON: Izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Sledeći svedok je Vladislav Jovanović. Ja sam i juče i danas došao ovde sa povišenom temperaturom, jer sam iz kreveta ustao. Ja predlažem da Vladislava Jovanovića ne počinjem danas, nego da ga počnem u ponedeljak, kada je prvi radni dan iduće nedelje, a da mi omogućite da se danas vratim da odležim još danas i sutra, jer oba dana imam temperaturu i jednostavno iz kreveta sam došao ovde. Ne bih počinjao sledeće svedoka koji inače nama nikakve šanse da završi sutra. Morao bi da ostane za iduću nedelju.

SUDIJA ROBINSON: Da li imate sada temperaturu?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Uzeo sam dva "Paracetamola" (Paracetamol). Možda mi je sad i pala. Jutros sam imao 37,8. Juče mi je izmerila sestra temperaturu na svoju inicijativu, kada sam se vratio, imao sam isto tako preko 37 temperaturu, kad sam se vratio odavde. Ja je nisam ni zvao da mi meri temperaturu. Smatrao sam da moram da nastavim, da završim ovo. Ne osećam se dobro. Ne bih mogao da počnem novog svedoka danas. Ja ne nemam potrebe da se s njim više viđam. On je pripremljen. Mislim da bi bilo mnogo praktičnije da ne bih ušao u neke komplikacije koje bi uzele mnogo više vremena.

SUDIJA ROBINSON: Posavetovaćemo se.

(Pretrsko veće se savetuje)

SUDIJA BONONI: Pre nego što to razmotirimo, imam jedno pitanje za gospodina Balevića, a pre nego što završi sa svojim svedočenjem. Gospodine Baleviću, nisam shvatio gde ste vi živeli i kada, a kada govorimo o stvarima o kojima se govorilo tokom ispitivanja? Recite mi prvo kada ste živeli u Kosovu Polju?

SVEDOK BALEVIĆ: U Kosovu Polju sam živeo od 3. januara 1961. godine do negde kraja 1980. godine. Sada ne mogu dan da potrefim, ali to je period. A onda sam preselio se u Prištini, sa stanom i tu završio.

SUDIJA BONOMI: I tamo ste živeli sve do nedavno?

SVEDOK BALEVIĆ: Tamo sam bio dok su me prognali, isterali albanski teroristi.

SUDIJA BONOMI: Možete li da mi kažete koji je to bio datum?

SVEDOK BALEVIĆ: Oprostite, 19. juna sam izašao iz Prištine. Ugrožena mi je bila bezbednost sa mojom porodicom i otišao u Kosovo Polje kod ćerke, a 26. juna sam napustio Kosovo Polje, juna 1999. godine.

SUDIJA BONOMI: Znači bili ste od 26. marta 1999. godine do juna 1999. godine?

SVEDOK BALEVIĆ: Kako 26.?

SUDIJA BONOMI: U Kosovu Polju?

SVEDOK BALEVIĆ: U Kosovo Polju sam bio od 19. juna do 26. maja, juna oprostite, jer sam ja 19. juna napustio Prištinu i otišao kod ćerke. Iz Kosova Polja sam otišao 26. juna. Znači sedam dana sam bio u Kosovo Polju.

SUDIJA BONOMI: Hvala.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Baleviću, ovim je vaše svedočenje završeno. Hvala vam što ste došli da svedočite pred Međunarodnim sudom. Sada možete da idete.

SVEDOK BALEVIĆ: Hvala vam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Neki razgovor se čuje u mikrofون. Molim da ga isključe.

prevodioci: Hvala.

SUDIJA ROBINSON: Siguran sam da vam se zahvaljuju na tome. Gospodine Najs, želite li nešto da kažete o ovom pitanju.

TUŽILAC NAJS: Dve stvari. Prvo, da li smo sada došli u fazu suđenja kada dodeljni advokat može da bude u stanju da započne glavno ispitivanje svedoka, jer, koliko sam razumeo, svedok je tu. Ako dodeljeni advokat nije u stanju da to učini, onda je teško da se odredi kako bi on mogao da pravilno funkcioniše, ako se donese negativna odluka u vezi s tim. Onda sledeće pitanje koje proizilazi, a mislim da smo to predvideli pre nekog vremena je da li će se vreme koje je izgubljeno zbog lošeg zdravlja optuženog računati u ukupno dodeljeno vreme optuženom za izvođenje njegove odbrane. Naime, mi smo već prošle godine videli da se periodi lošeg zdravlja optuženog ponavljaju. I vidimo da to sada postaje neka vrsta obrasca, budući da obavlja jako mnogo posla u ovom Predmetu i svojom odlukom.

SUDIJA ROBINSON: Ali on samo ima grip.

TUŽILAC NAJS: Da, prošle nedelje, ali to je bilo i prošle godine. Prošle godine imao je i druge stvari.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson.

SUDIJA ROBINSON: Da, izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Samo jedan mali dodatak. Ceo sprat kod mene ima grip.

SUDIJA ROBINSON: Da, znam. Sada je sezona gripa.

SUDIJA KVON: Gospodine Najs, kada govorimo čisto o praktičnoj strani, da li smatrate da je izvodljivo da dodeljeni advokat preuzme vođenje suđenja sada ili sutra?

TUŽILAC NAJS: Ne znam. Ne znam kakav je odnos između optuženog i dodeljenog advokata. Možda bi to moglo da bude sutra, ukoliko imamo raspoloživu sudnicu.

SUDIJA KVON: Mislite ukoliko se dodeljeni advokat susretne sa svedokom?

TUŽILAC NAJS: Usput rečeno, ovaj svedok vrlo dobro govori engleski, koliko ja znam. I on je sigurno dobro pripremljen i zna o kojim temama će da se govori

SUDIJA KVON: Njegovo glavno ispitivanje neće sutra da bude završeno.

TUŽILAC NAJS: Ako se ne varam, predviđeno je šest i po sati za glavno ispitivanje. I to će da nas dovede do kraja ove radne nedelje. Morao bih da kažem i to da sam ja planirao unakrsno ispitivanje tako što bih to ispitivanje olakšao tako da svedoku dostavim sve dokumente koji mi trebaju za njegovo unakrsno ispitivanje, a kako bi on to proučio u vremenu između kraja glavnog ispitivanja i početka unakrsnog ispitivanja. To je, dakle, moj plan, u svakom slučaju da on može da počne sa glavnim ispitivanjem sutra, a da možemo da završimo iduće nedelje. Ali bez obzira na to da li optuženi ima gripa ili nema, mislim da nismo videli zdravstveni izveštaj. Na to se ne žalim.

SUDIJA ROBINSON: Da, postoji medicinski izveštaj.

TUŽILAC NAJS: Izvinjavam se. Dobili smo ga, ali ga ja nisam pročitao. Bez obzira na grip, ja vidim da se ponavlja određeni obrazac. Sud kada je donesio odluku o dodeli advokata imao je to na umu.

Samo toliko.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Kej (Kay).

ADVOKAT KEJ: Časni Sude, uz sve dužno poštovanje prema gospodinu Najsu, ovo je jedan veoma ekstreman zahtev. To je zahtev koji nije utemeljen na činjenicama. On bi trebao to ponovo da razmotri. Veoma je opasno početi da se gradi nekakav obrazac protiv optuženog, kada je on zaista bolestan. I to boluje od bolesti koja može svakog da zadesi, pogotovo u ovo doba godine. Pretresno veće je dobilo zdravstveni izveštaj u kome se potvrđuje da je zdrvastveno stanje optuženog narušeno i da to nema nikakve veze sa njegovim drugim problemima, kardiovaskularnim problemima. Mi smatramo da optuženom služi na čast da je on došao u sudnicu i da je učestvovao u postupku, a da nije zadržavao nastavak suđenja. Mi smatramo da to pokazuje želju da se pomogne ovom Sudu. Bilo koji postupak u kome optuženi oboli od gripa, dobije temperaturu i ne oseća se dobro je postupak koji je izložen riziku da se prekine. To može da se dogodi bilo kome od nas i zato, po našem mišljenju, bilo bi sasvim neprimerno da ovaj Sud u ovoj fazi postupka sluša jednog tako važnog svedoka tokom više sati, svedoka s kojim je optuženi proveo dosta vremena u pripremi. Bilo bi to sasvim pogrešno, budući da optuženi ima bolest koja može bilo koga da pogodi. Mi smatramo da to treba da se poštuje. Mislimo da Sud treba da razume situaciju u kojoj se nalazi optuženi i da nastavi sa postupkom, kao što je zatražio optuženi, u ponedeljak. To bi bio razuman pristup. A sada da se kaže da to čini nekakav obrazac, mislim bi to Sud moglo da navede na pogrešno mišljenje, kada bude razmatrao. Mi znamo iz zdravstvenog izveštaja da je ova bolest potpuno nevezana sa njegovim uobičajenim zdravstvenim problemima.

SUDIJA ROBINSON: Hvala vam, gospodine Kej.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Ostatak današnjeg dana bavićemo se pravnim argumentima u vezi sa dokaznim predmetima. Gospodine Miloševiću, vas bi danas posle podne, kada se vratite, trebalo da pregleda doktor. Mi ćemo kasnije danas, a nakon lekarskog izveštaja o vašem zdravstvenom stanju, doneti odluku. Ukoliko želite, vi možete sada da odete. Gospodin Kej može da se bavi pravnim argumentima, ukoliko to želite, a možete i da ostanete.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa ja ne prihvatam, gospodine Robinson, da se ovde bilo šta radi bez mog prisustva.

SUDIJA ROBINSON: U redu. Gospodine Najs, izvolite.

prevodioci: Tužilac nije uključio mikrofon.

TUŽILAC NAJS: Izvinjavam se. Da li ste imali prilike da pregledate materijale?

SUDIJA ROBINSON: Ne, nismo ih još dobili.

TUŽILAC NAJS: Izvinjavam se. Mislio sam da ćete ranije da ih dobijete ranije. Dobro. Tu imamo tri odluke. Znam da su gospodin Kej i gospođica Higin (Higgins) dali još i neke druge. Kao što sam objasnio, odluke donete u prvom stepenu išle su i na jednu i na drugu stranu. Ukoliko to bude potrebno, možda ćemo trebati da danas prikupimo sve te odluke, ali ovde smo doneli jednu prvostepenu i dve drugostepene odluke. Prva odluka *Žalbenog veća u Predmetu Brđanin i Predmetu Talić* odnosila se na *subpoena* jednom novinaru da svedoči. Strana 3, paragraf 4 iznosi relevantan kontekst.

SUDIJA BONOMI: Gospodine Najs, moram da vas prekinem. Govorim u svoje ime. Meni je teško da ocenim koliko je neki pravni izvor relevantan za neko pravno pitanje, a da pre toga ne čujem koji vi pravni argument sada iznosite. Mene ovde brine da bi neke stvari mogle da postanu deo teze Tužilaštva u vreme izvođenja dokaza Odbrane, bez obzira na to da li svedoci to prihvataju ili ne. Recite

mi da li u nekom od ovih izvora ima nečega na tu temu?

TUŽILAC NAJS: Mislim da da.

SUDIJA BONOMI: Dobro onda. Recite mi koji tačno argument vi zastupate?

TUŽILAC NAJS: Izvinjavam se ukoliko sam preskočio nešto. Ja sam samo želeo da nastavim raspravu tamo gde smo je juče završili. Naš je stav da materijali koji su predloženi ovom svedoku, a konkretno mislim na dva novinska članka i inserte iz filma "Smrt Jugoslavije", da su to materijali koji mogu da se ponude na uvrštenje iz dva razloga koja sam juče naveo. Prvo, ti su dokumenti sami po sebi u stanju da budu dokazi o istinitosti onog šta je rečeno. Bez obzira što su iz druge ruke, oni prema pravilima ovog Suda mogu da budu prihvaćeni u spis. Drugo, ti su dokumenti prihvatljivi, jer govore o verodostojnosti svedoka. To je naš argument. Imajući to u vidu, mislim da će paragraf 4 presude iz *Predmeta Brđanin* da vam bude od pomoći. Brđanin je bio optužen između ostaloga za teška kršenja i zločine protiv čovečnosti. Tužilaštvo je želelo u spis da uvrsti jedan novinski članak rekavši da je taj novinski članak relevantan da se ustanovi da je optuženi imao potrebnu nameru za neka od krivičnih dela za koja se teretio. Odbrana se tome protivila na nekoliko osnovi. da izjave koje se pripisuju Brđaninu, da nisu tačno prenete. Odbrana je rekla da ukoliko se taj članak uvrsti u spis, oni žele da unakrsno ispitaju novinara, kako bi mogli da dovedu u pitanje tačnost tih izjava. Možda bih sada morao da kažem nešto više o tom postupku. Ako pogledate paragraf 2 u tom žalbenom postupku sporna je bila *subpoena* koje je izdalo Pretrsko veće 2, kojom je prinudilo jednog ratnog dopisnika da svedoči o intervju kog je obavio kada je izveštavao o sukobu u bivšoj Jugoslaviji. To je strana 2, paragraf 2. Žalilac, a to je ovde osoba kojoj je bila upućena *subpoena*, radio je kao dopisnik "Vašington posta" (Washington Post) u Jugoslaviji. 11. februara 1993. godine u "Vašington postu" je objavljen članak žalioca u kom su bile i izjave pripisane Radislavu

Brđaninu, jednom od optuženih o situaciji u Banja Luci i okolnim područjima. U tom članku govorilo se da je Brđanin funkcioner za stambena pitanja i dokazani radikalni srpski nacionalista. On je citiran u tom članku da kaže "da oni koji ne žele da brane teritoriju bosanskih Srba, da moraju da budu iseljeni, kako bi se stvorio jedan etnički čisti prostor putem dobrovoljnog premeštanja stanovništva". Dakle, u tom članku se kaže da je Brđanin sve te stvari rekao. Posle toga je, dakle, Odbrana uputila prigovor na nekoliko osnova, između ostalog rekavši da to što je Brđanin rekao, da nije tačno preneto. I ako se taj članak uvrsti u spis, da oni žele da ispituju žalioaca kako bi mogli da dovedu u pitanje tačnost tih citata. Tužilaštvo je zatim zatražilo da Pretresno veće izda *subpoena* žalioцу i Pretresno veće je to učinilo 29. januara 2002. godine. Zatim se u februaru i martu diskutovalo o *subpoena*. Tužilaštvo je tada obavestila Pretresno veće da je žalilac odbio da ispoštuje *subpoena*. 9. maja je žalilac podneo pisani podnesak da se *subpoena* suspenduje. Istog dana je Tužilaštvo dostavila svoj odgovor. Zatim su sledili usmeni argumenti i Pretresno veće nije priznalo da postoje neke povlastice u vezi sa svedočenjem kada nema pitanja poverljivosti izvora i potvrdila je *subpoena* i zaključilo da je članak prihvatljiv, da može da se uvrsti u spis. Prema tome, ovaj deo jurisprudencije tiče se prihvatljivosti novinskog članka. Ako sada okrenete stranu broj 16, paragraf 50, tu stoji sledeće: "U svetlu gore navedenog Žalbeno veće smatra da bi Pretresno veće moglo da izda *subpoena* ratnom dopisniku, treba da se ispuni test koji se sastoji od dve faze: prvo, strana koja traži *subpoena* mora da pokaže da su dokazi koji se *subpoena* traže direktni i važni za presuđivanje o ključnom pitanju u predmetu. Drugo, ta strana mora da pokaže da se takvi dokazi ne mogu razumno pribaviti negde drugde". Zatim Žalbeno veće kaže: "Žalbeno veće neće da govori o argumentima strana o drugoj fazi testa, to jest kako se on može primeniti na činjenice. Žalbeno veće smatra da je uloga Pretresnog veća da te principe primeni u konkretnim okolnostima predmeta. Međutim, Žalbeno veće želi da iznese sledeće opservacije: prvo, suprotno strahovanju Pretresnog veća, čak i da je Pretresno veće zaključilo da ne treba žalioaca *sub-*

poena prinuditi na svedočenje, to ne znači da novinski članak mora da se izuzme iz spisa i da na taj način mora da se nanese šteta Tužilaštvu. Prihvatljivost članka zavisi o probativnoj vrednosti tog članka po Prvailu 89(C) i treba da se uzme u obzir i da se ostvari prikladna ravnoteža između probativne vrednosti i potencijala da se naruši pravičnost suđenja po Pravilu 89(D). Budući da je članak iskaz iz druge ruke, Pretresno veće će sigurno da ispita koje indicije verodostojnosti postoje u samom članku. Kao i sa mnogim drugim dokazima iz druge ruke, nemogućnost neke strane da ospori dokaz u unakrsnom ispitivanju ne znači nužno da takav dokaz mora da se izuzme. Umesto toga činjenica da nije bilo unakrsnog ispitivanja može da umani vrednost koje će Pretresno veće da prida tačnosti takvog članka i, dakle, težinu koju će dati samom dokazu. U isto vreme i suprotno strahovanjima Pretresnog veća, uvrštavanje članka da se pozove žalilac, neće naneti štetu optuženom. Tužilaštvo i dalje može da dovodi u pitanje tačnost članka, a Pretresno veće će uzeti u obzir činjenicu da žalilac nije bio dostupan za unakrsno ispitivanje kada bude utvrđivalo koju težinu valja da prida samom članku. Konačno, bez obzira na to kakvu dokaznu vrednost članak može da ima, zadatak je Pretresnog veća da utvrdi da li će svedočenje samog žalioca biti direktno i važno za presuđivanje o ključnom pitanju u predmetu. Odbrana je ponudila dva opravdanja za traženje da sam žalilac svedoči. Prvo, da će njegovo svedočenje pomoći Odbrani da ospori tačnost onoga šta piše u članku; drugo, treba imati na umu da sam žalilac ne govori srpsko-hrvatski i zato Žalbena veće teško može da zamisli kako bi samo svedočenje žalioca moglo da bude od direktne i neposredne važnosti za presuđivanje o ključnom pitanju u predmetu. U svakom slučaju presuđivanje o tome da li svedočenje žalioca ima direktnu i neposrednu važnost, zaključno pitanje u predmetu zahteva presudu o činjenicama, a to treba da uradi Pretresno veće. Prema tome, ukoliko Tužilaštvo ili Odbrana još uvek žele da se žalilac *subpoena* pozove da svedoči pred Međunarodni sud, oni moraju da podnesu novi zahtev u vezi sa tim, kako bi se taj zahtev razmotrio u vezi sa principima iznetim u ovoj odluci". Kraj citata. Dakle, to nas sad dovodi

do tog procesa u dve faze i onoga šta je rekao sudija Bonomi (Bonomy). Ako pogledamo Žalbenu veće za Međunarodni sud za Ruandu (ICTR, International Criminal Tribunal for Rwanda) u *Predmetu Rutaganda* Zasedali su sudija Meron (Meron), sudija Pokar (Pocar), sudija Žorda (Jorda), sudija Šahabudin (Shahabuddeen), sudija Gunej (Guney). To je presuda od 26. maja 2003. godine. Ako pogledate ovde na paginaciji stoji stranica od 9 do 13, podnaslov "C", unakrsno ispitivanje Rutagande uz korišćenje kolateralnih dokumenata. Tu stoji: "Žalilac tvrdi da je Pretresno veće učinilo pravnu grešku time što je dozvolilo Tužilaštvu da koristi tri neobelodanjena dokumenta tokom unakrsnog ispitivanja. Sporni dokumenti su slike preuzete iz jedne knjige koja se nalazi u biblioteci Međunarodnog suda za Ruandu. Zatim jedan članak agencije "Frans Pres" (France Press) i članci Udruženja Radio-Televizije Libre Mil Kolin (Association of Radio Television Libre Mille Collines) na kojima se vide prvi vlasnici deonica. Žalilac tvrdi da budući ti dokumenti nisu obelodanjeni tokom izvođenja dokaza Tužilaštva, da je na taj način Tužilaštvu omogućeno da svoje izvođenje dokaza podeli u dve faze. Osim toga, prema tvrdnjama žalioca, dokumenti su uvršteni u spis kao iskazi iz druge ruke, a da se nije istražilo u kojoj meri su oni pouzdani. Konačno, žalilac tvrdi da Pretresno veće nije primenilo princip ravnopravnosti sredstva. U podršku toj tvrdnji žalilac navodi konkretan primer koji pokazuje da je na njega primenjen različit standard. Žalilac tvrdi da je zbog štete koju je pretrpeo potrebno novo suđenje. Tužilaštvo tvrdi da su argumenti neutemeljeni. Ono tvrdi da su dokumeti za koje je Pretresno veće smatralo da su relevantni za unakrsno ispitivanje da oni ne potpadaju pod pravila o obelodanjivanju i da korišćenjem tih dokumenata žaliocu nije naneta nikakva šteta. Zapisnik pokazuje da je na početku unakrsnog ispitivanja žalioca Tužilaštvo Pretresnom veću dostavila fasciklu sa dokumentima koje je nameravala da koristi tokom unakrsnog ispitivanja. Tri dokumenta koje je citirao žalioac, takođe su bila u toj fascikli. Ti dokumenti ranije nisu bili obelodanjeni Odbrani. Pretresno veće dozvolilo je Tužilaštvu da ih ponudi na uvrštenje, ali kako bi žaliocu dalo dovoljno vremena da se upozna

sa materijalima, odložilo ispitivanje za sutra dan." Zaustavimo se ovde. Praksa da se dokumenti za unakrsno ispitivanja daju pre početka unakrsnog ispitivanja je praksa koja je verovatno bila specifična za to Pretresno veće i to suđenje. Situacija sa dokumentima u ovom Predmetu nimalo ne menja princip o kome govorimo. Zatim paragraf 283: "Pitanje koje Žalbena veće mora prvo da reši je da li, imajući u vidu da ti materijali ranije nisu bili obelodanjeni u skladu sa Pravilom 66 ili Pravilom 68, da li je Pretresno veće pogrešilo što je dozvolilo da Tužilaštvo koristi te materijale u unakrsnom ispitivanju i ako jeste, da li je ta greška toliko teška da poništava presudu? Imajući u vidu da su fotografije, članak i statuti RTLM-a ticali se pitanja koje je žalilac dotaknuo prilikom unakrsnog ispitivanja, Žalbena veće smatra da je Pretresno veće imalo diskreciono pravo da ih uvrsti u spis tokom unakrsnog ispitivanja žalioaca. Dalje, sporni dokumenti nisu dokumenti koje je Tužilaštvo trebalo da obelodani po Pravilu 66(A) ili da dozvoli njihov pregled po Pravilu 66(B) Pravidnika (Rules of Procedure and Evidence). Budući da ti dokumenti nisu bili, po svemu sudeći oslobađajuće prirode za žalioaca, Tužilaštvo nije imala nikakvu obavezu da ih obelodani žalioacu po Pravilu 68 Pravidnika. Tvrdnja žalioaca da Tužilaštvo nije ispunilo obaveze obelodanjanja nije utemeljena. Žalilac osporava korišćenje i uvrštavanje u spis fotografija koje su uzete iz knjige pod naslovom "Ruanda, mediji genocida" (Rwanda, les medias du genocide). Devet fotografija pokazuju Interahamve (Interahamwe) na jednom navodno miroljubivom mitingu za podršku Vladi Nzanzimane (Nzanzimana). Zatim razne ličnosti Ruande, uključujući tadašnjeg predsednika, moto taksijima, žalioaca koji nosi kapu sa oznakom MRND i žalioaca Interahamve na zasedanju MRND iz jula 1993. godine. U zapisniku stoji da je na suđenju Tužilaštvo reklo da je tu knjigu nabavila iz biblioteke Međunarodnog suda, a kako bi je koristila u unakrsnom ispitivanju žalioaca. Zapisnik pokazuje da je tokom unakrsnog ispitivanja žalilac takođe govorio o moto taksijima koji su poznati i pod nazivom "taksi Interahamve" i o njegovom pokušaju da zajedno sa drugima održi kongres Interahamve za MRND, što je kasnije bilo delegirano posle kongresa MRND. Žalilac

je tokom ispitivanja rekao da je nosio kapu sa oznakom MRND, kada je prisustvovao sastancima i mitinzima MRND. Tokom celog ispitivanja žalilac je uopšteno govorio o strukturi, aktivnostima i svrsi organizacije Interahamve za MRND. Prema tome, po mišljenju Žalbenog veća, žalioac nije pokazao da je Pretresno veće počinilo grešku kada je uvrstilo u spis fotografije iz knjige "Ruanda, mediji genocida", što bi Tužilaštvu dalo priliku da pobije navode koje je žalilac izneo tokom unakrsnog ispitivanja. U svakom slučaju i da je ustanovljeno da fotografije ne treba da budu uvršten u spis, Žalbeno veće bi još uvek smatralo da žalioac nije pokazao da mu je naneta bilo kakva šteta činjenicom da su one uvrštene u spis ili da su one imala uticaja na konačnu presudu. Kada je reč o članku agencije "Franc Pres" od 14. maja 1994. godine koji se odnosi na izjave koje se pripisuju Robertu Kajugi (Robert Kajuga), predsedniku Interahamve za MRND i statuta RTLM sa potpisom početnih slova vlasnika deonica, Žalbeno veće smatra da je Pretresno veće imalo inherentno, diskreciono pravo da to uvrsti u spis. Kada je tražilo da se dokumenti uvrste pre unakrsnog ispitivanja, Tužilaštvo je tvrdilo da namerava da ih koristi kao odgovor na pitanja koja su pokrenuta tokom glavnog ispitivanja žalioaca. Zapisnik podržava taj argumenat. Žalioac je svedočio o Robertu Kajugi tokom svog ispitivanja i on je rekao da nikada nije čuo ništa diskriminatorno od Kajuge. Isto tako kada je reč o RTLM, tokom glavnog ispitivanja žalilac je svedočio o tome da je on investirao u tu radio stanicu i dao je detalje i imena drugih vlasnika deonica. Žalbeno veće, prema tome, zaključuje da nije dokazano da je Pretresno veće napravilo grešku kada je u spis uvrstilo novinski članak u statut RTLM. Treba imati na umu da je Pretresno veće žalioacu dalo dovoljno vremena da se upozna sa fotografijama, sa novinskim člankom i sa statutom. Međutim, advokat žalioaca nije iskoristio priliku da dodatno ispita žalioaca o fotografijama ili statutu. Bez obzira na to, u toku unakrsnog ispitivanja Tužilaštva o fotografijama, predsedavajući sudija je rekao da bi komentari autora trebali da se tretiraju vrlo oprezno. Kada je reč o novinskom članku, Žalbeno veće primećuje da je žalilac osporio autorstvo nad tim člankom i da je naglasio da

su izjave koje su tamo sadržane, da mogu da se pripišu samo predsedniku organizacije Interahamwe. Žalilac nije dokazao da Pretresno veće nije uzelo u obzir te faktore kada je uvrstilo u spis te materijale i ocenjivalo njihov uticaj na njegovo svedočenje. Konačno, Žalbeno veće kostatuje da žalilac nije izneo niti jedan uverljiv argumenat da bi pokazao da su ti dokumenti nepouzdati ili da je Pretresno veće narušilo doktrinu ravnopravnosti sredstava. Prema tome, Žalbeno veće odbacuje argument žalioca da je Pretresno veće počinilo pravnu grešku." Časni sude, budući da tu presudu nisam uspeo ranije da dam, ja sam morao da pročitam sve te pasuse. Smatram da ovde imate dva pravna izvora koji pokazuju da je novinski članak ove vrste koja je pokazana našem svedoku prihvatljiv i da su takođe inserti iz televizijskog dokumentarca prihvatljivi. Iz toga proizilazi da je presuda Žalbenog veća koje je zasedalo na Sudu za Ruandu, pokazuje da bi takvi dokumenti mogli da se pokažu svedoku tokom unakrsnog ispitivanja, da je to sasvim normalna stvar u slučaju kada se neka sporna pitanja pojavljuju kasnije, a što je paralela sa ovim Predmetom. Vidim da imate neka pitanja ...

SUDIJA BONOMI: Pa moje pitanje se odnosi na činjenice u ovom Predmetu. Mene posebno brine ovaj paragraf 287. Odnosno Žalbeno veće je zaključilo da čak i da je došlo do neke greške prilikom uvrštenja u dokazni spis, da to nije imalo nikakvog uticaja na presudu. Možda je to čudan komentar, ali možda postoji objašnjenje za to, da su tvrdnje žalioca bile osporavane, odnosno gde se to osporava?

TUŽILAC NAJS: Pa, ako ćemo da napravimo pauzu, onda bih se na to vratio posle pauze, ali što se tiče tog konkretnog paragrafa na koga ste mi skrenuli pažnju, odnosno prvo pitanje koje ste vi pokrenuli, što se toga tiče mislim da se identifikuje realnost ovih predmeta, a posebno u svetlu nedavnih odluka Žalbenih veća, a to je da moraju da postoje presude koje se pozivaju jasno na odluke Pretresnog veća, tako da ukoliko se neki dokumenti prihvate, kao

što su prihvaćeni u ovom Predmetu ili kao što mi tražimo da se prihvate preko ovog svedoka, ako oni ne čini sastavni deo odlučivanja i ne čine sastavni deo same presude na kraju, onda se može reći da Pretresno veće nije uzelo u obzir i da se nije na to oslanjalo. Mislim da sam ranije rekao da, uz svo dužno poštovanje koje imam prema Žalbenom veću, ali mislim kada se govorilo o onom svedoku koji je u međuvremenu preminuo, meni je žao što nisam insistirao da se prihvati taj materijal, budući da ne bi bilo dodatnog materijala.

SUDIJA BONOMI: Skrećem vam pažnju na taj paragraf. Možda vi možete da mi kažete nešto drugo, ali mislim da se to takođe odnosi i na odluku u vezi sa presudom. Ono ne daje pozitivnu osnovu da materijal Tužilaštva bude usvojen za vreme izvođenja dokaza Odbrane.

TUŽILAC NAJS: Pa nisam baš siguran da se radi o negativnom razlogu, jer tu stoji da žalilac nije pokazao da su oni pogrešili time što su prihvatili fotografije koje su objavljene u toj publikaciji, budući da bi Tužilaštvo imalo priliku da osporava navode koje je žalilac izneo tokom unakrsnog ispitivanja. To je paralelno sa onim šta ja želim ovde da uradim, dakle kada predočavam svedoku neke novinske članke, kada on govori na način na koji govori o sastancima koji su održani u aprilu 1987. godine i kada govori o učešću optuženog.

SUDIJA BONOMI: Da, ali radi se inovaciji u kontradiktornom sistemu, jer ovde se ne postavlja problem iskaza iz druge ruke. Problem je u spisu, odnosno kako Pravilnik to određuje i radi se tome da je Tužilaštvo trebalo da obelodani ovo ranije. Možda grešim, ali to je moje mišljenje. Činjenica da se nešto pojavljuje tokom unakrsnog ispitivanja ne znači da pravila više za vas ne važe, dakle ona pravila koja su važila i tokom izvođenja dokaza Tužilaštva.

TUŽILAC NAJS: Pa što se tiče naših zahteva da se predoče, odnosno da se uvrste određeni dokazi, to je dosta slično onome iz Suda za

Ruandu. Što se tiče novinskih članka, ja ću da saznam kada smo mi dobili te novinske članke, osim ukoliko ti članci ne sadrže neke elemente koji potpadaju pod Pravilo 68, onda mi ne bismo imali nikakve obaveze da takav materijal obelodanimo. Samo jedan trenutak. Gospođa Diklić (Diklich) je potvrdila ono šta sam mislio, a to je što se tiče novinskih članaka. Onoliko koliko je meni poznato, ne mogu sad ovo da tvrdi 100 posto, s obzirom na svu dokumentaciju koju imamo, ali ti novinski članci su tek nedavno došli u naš posed. Moguće čak tokom svedočenja svedoka, jer nam je postalo očigledano da bi to tada u tom trenutku moglo da bude relevantno. Naravno, što se tiče dokumentarca "Smrt Jugoslavije", budući da je to optuženom bilo dostavljeno na samom početku suđenja, određeni delovi su mu bili dostavljeni, a onda su dostavljeni i intervjui sa nekim od ljudi koji se pojavljuju u tom dokumentarcu, to je kasnije učinjeno. Dakle, da li je postojala obaveza da se obelodani čitav taj dokumentarac, mi smo obelodanili, ispunili smo tu obavezu. Radi se takođe i o javnom dokumnetu. Što se tiče novinskih članaka na koje smo se juče osvrnuli, svi ti dokumenti potpadaju pod kategoriju dokumenata sa kojima se bavimo ovde, odnosno kojima se bavi Sud za Ruandu.

SUDIJA BONOMI: Ono šta ja pokušavam da utvrdim jeste da Pravilo 65bis, pod normalnim okolnostima, dakle tu postoji određena odredba vezana za zastrašivanje svedoka, zatim za dokumente i vi treba da predočite jedan spisak svih dokaza koje ćete da koristite tokom izvođenja dokaza Tužilaštva. E sada kada vi citirate ovo u vezi sa Sudom za Ruadu, onda na neki način vi pokušavata to da izokrenete, budući da se taj materijal uvodi tokom unakrsnog ispitivanja. Naravno, ja shvatam to šta vi kažete, zbog čega se neki dokumenti mogu uvrstiti kasnije. Radi se o principu, ne radi se o tome kada vi dođete do određenog dokumenta. Dakle, to je suština i to je meni malo čudno.

TUŽILAC NAJS: Pa ja sada neću da iznosim dokumente protiv samog sebe, jer, naravno, Sud ima diskreciono pravo da odluči da li

će nešto da uvrsti ili ne. Međutim odluka Žalbenog veća izgleda da je uzela u obzir realnost ove vrste suđenja koju možda karakteriše upravo to da je teško odrediti dokaze u ovakvim predmetima koji su ovako obimni i da se to ne može učiniti ni na početku, niti na sredini, niti na kraju suđenja. I jednostavo dolazi do toga da razni dokumenti dolaze do Tužilaštva i to svakodnevno, sobzirom na razne izvore informacija, uključujući i interent.

SUDIJA ROBINSON: Da, ali bitno je da bude predočeno nešto svedoku tokom unakrsnog ispitivanja, kako bi se osporilo ono šta on govori. To je uopšteno pravilo obelodanjivanja.

TUŽILAC NAJS: Ali ako ne znamo unapred koji je spisak svedoka Odbrane, onda ne možemo na taj način da radimo. A takođe mislimo da to nije deo režima. Ako, na primer, pogledamo kakva je situacija u nacionalnim juridiskijama, recimo pojavi se neki svedok koji nešto kaže, iako Tužilaštvo smatra da to može da se ospori nekim novim dokumentom i onda krene u potragu za tim dokumentom i to upravo zbog onoga šta je svedok rekao, onda to može da se pokrene tokom unakrsnog ispitivanja i zbog toga se neće kritikovati. Ukoliko svedok Odbrane i kaže nešto šta je suprotno onome što je rekao u nekoj ranijoj izjavi i ako Tužilac pronade tu prethodnu izjavu i ako je kontradiktorna, ako se ispoljavaju sva pravila. Onda to takođe može da se reši dodatnim izvođenjem dokaza u toj fazi postupka. Naravno, to može da se učini. Ono šta se vidi jeste da u ovom predmetu, da tako kažemo, jedna uska realnost ili ono šta lako može da se artikuliše na osnovu pravila i odredbi, mi sada, u stvari, shvatamo da je realnost daleko veća, da su dimenzije veće.

SUDIJA KVON: Gospodine Najs, ja bih hteo da vam skrenem pažnju na jedan drugi aspekt. Što se tiče novinskih članka, pitanje kojim se mi sada bavimo jeste da li da prihvatimo novinski tekst koji je napisala neka treća strana ili intervju sa nekom trećom stranom, a koji svedok nije prihvatio, a to je takođe nešto sa čime svedok nije

bio suočen tokom glavnog ispitivanja? Ova dva primera žalbenih veća, ovo šta ste nam vi dostavili, ti predmeti se razlikuju. Recimo, pogledajmo ovu odluku Međunarodnog krivičnog suda za Ruandu, skrećem vam pažnju na paragraf 289. Dakle radi se o novinskom tekstu Roberta Kajuge. Ali to je bilo pokriveno glavnim ispitivanjem, a to nije slučaj ovde. A u predmetu Brđanin radilo se o članku koji se ticao samog optuženog.

prevodioci: Gospodin Najs, ne govori u mikrofoni. Prevodioci ga ne čuju.

SUDIJA KVON: Mikrofoni.

TUŽILAC NAJS: Ono šta pokrivaju novinski članci su, u stvari, pitanja o kojima je ovaj svedok govorio tokom glavnog ispitivanja. Ja sam ranije spominjao termin "proširivanje predmeta", bez toga da optužujem optuženog, ne okrivljujem njega za to. Ono šta se dešava sada je primer nečega šta će stalno da se dešava. Mi smo se ukratko osvrnuli na ovaj sastanak tokom naših uvodnih reči, ne znam tačno koje smo reči smo upotreбили, mogu da pronađem taj deo, u svakom slučaju tokom uvodnog izlaganja ja sam sugerisao da ovaj skup na kome su korišćene reči "niko ne sme da vas bije", da je to bio događaj koji je stimulisao interes optuženog, odnosno da krene u svoju borbu za vlast. Uskoro ću doći do tačnih reči. Mi se nismo tim sastankom bavili detaljno. Mi smo identifikovali taj datum kao veoma važan datum i to kao datum o kome ćemo dodatno da govorimo kada budemo govorili o *mens rea* optuženog, o njegovoj *mens rea* tada tokom perioda kada su počinjeni zločini, a takođe dok je dolazio na vlast, odnosno kada je preuzeo vlast. E sada svedok Odbrane je okarakterisao taj isti događaj na potpuno drugačiji način i to na jedan način koji ide u korist optuženom, a onda imamo gospodina Šolevića, čoveka sa kojim je svedok nesumnjivo imao neke veze tada u to vreme, mi smo čuli njegovu svedočenje u vezi sa tim. Prvo imamo verziju događaja o sastanku iz 1985. godine. Svedok je rekao da ništa ne zna o tome. Onda imamo

u tekstu podatke o poseti Kosovu Polju. Svedok je to uopšteno prihvatio, barem ja tako mislim, a pre nego što pređemo na drugi novinski članak, imamo analizu Miloševića, odnosno da je on bio udarna pesnica optuženog. E sada mi smatramo da se to uklapa u izvođenje dokaza Tužilaštva, dakle u naš predmet, a naravno suprotno onome šta je svedok govorio. E sada da se vratim na prvi deo članka. Kada se govori o sastanku iz 1985. godine, odnosno kada je tada to odbijeno. E sada to ponovo podržava tumačenje sastanka u aprilu 1987. godine. Dakle da je to možda podstaklo već onaj prethodni interes. Sada, ako pređem na drugi članak ...

SUDIJA ROBINSON: Interesuje me da li ćemo sada da završimo. Odnosno mislio sam da ćemo da završimo. Mislim da je bolje da napravimo pauzu. Gospodine Kej, koliko će vama vremena da bude potrebno?

ADVOKAT KEJ: Pa trebaće mi barem pola sata.

SUDIJA ROBINSON: U redu. Napravićemo sada pauzu.

SUDIJA BONOMI: Da i mene takođe interesuju one činjenice.

ADVOKAT KEJ: Ja mogu da vam pomognem u vezi sa Rutagandom (Georges Rutaganda). Na nekim fotografijama se video optuženi. Što se tiče članka o RTL, radilo se o tome da je optuženi bio investitor toj instituciji, a što se tiče novinskog članka Roberta Kajuge, radi se o tome da je on bio predsedavajući Interahamve, a optuženi, kada je svedočio, rekao je da Kajuga nije ništa diskriminatorno rekao. Dakle to je bilo kako bi se osporilo ono šta je on bio rekao tokom glavnog ispitivanja.

SUDIJA BONOMI: Dakle vi smatrate da se ovo razlikuje od pokazivanja video snimka nekih trećih osoba koje su govorile o tome šta su one mislile da se dešavalo?

ADVOKAT KEJ: Pa čuli smo šta je sudija Kvon (Kwon) rekao i mislim

da se to odnosi na kompletni materijal.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa, zar ne bi bilo mnogo logičnije i u interesu istine, ako je sve to toliko važno, da pozovite gospodina Šolevića da svedoči, a ne da se potroši ... Ovde ćete potrošiti više vremena na dokazivanje šta je bilo u Runadi, što sada objašnjava gospodin Kej i što je objašnjavao gospodin Najs ovde skoro sat, nego što bi gospodin Šolević svedočio. Nema nikakve logike u tome. Nema zdravog razuma.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, ovi pravni izvori su citirani. Radi se o važnom pravnom pitanju i mi ćemo morati to da razmotrimo. Podsećavam vas da ukoliko nakon pauze od 20 minuta ne želite da se vratite nazad, mi ćemo da imamo razumevanja za to. Dakle pauza od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Najs. Da li ćete da završite?

TUŽILAC NAJS: Još nešto želim da kažem o članku, a posle toga ćemo da se vratimo na ono šta je pitao sudija Bonomi. Mislim da je to najbolji način. Drugi članak, od 10. februara, iz kog smo pogledali samo nekoliko pasusa pokazuje dve stvari: Šolević sasvim jasno daje do znanja da su mitinzi u Novom Sadu, a iz toga proizilazi da su to činili i drugi mitinzi kasnije, da su rušili rukovodstva Vojvodine i Crne Gore, a bilo je planirano da se sruši i rukovodstvo Bosne, ali je to zaustavio optuženi. To je naravno potpuno

suprotno onome šta smo čuli danas od svedoka. Sledeći pasus, a na čiji prevod još čekamo, govorio je o okolnostima pod kojima je grupa bila raspuštena, kako ovde piše, po odluci optuženog. Inserti sa trake "Smrt Jugoslavije", obuhvataju i inserte koje je svedok prihvatio, zato što ih mi nismo selektivno ubacivali, nego smo dali ceo taj insert, a izbacili samo komentare, tako da je on, dakle, mogao neke stvari da usvoji i onda je optuženi u dodatnom ispitivanju mogao da pokaže da je Stambolić poslao optuženog na Kosovo. Međutim, naravno, svedok se nije složio sa onim šta je Šolović rekao o upotrebi kamenja i nekim drugim stvarima. Prema tome, imajući to u vidu, jedini dodatni činjenični materijal koji smo uspeli da pribavimo o činjenicama o predmetu Rutaganda, konkretno paragraf 288 koji govori o članku "Frans Presa", ja sam gospodinu Keju rekao šta sam saznao i ja mislim da on zna taj predmet budući da je u to vreme bio u Ruandi i on je objasnio njegovo shvatanje tog konteksta i to sve skupa ima smisla. Prema tome, izjave koje se u članku pripisuju Kajugi odnose se na podršku Interahamvea, Civilnoj odbrani u borbi protiv RPF (Rwanda Patriotic Front), na ubistva infiltratora RPF i nedužnih civila na barikadama i na incidente sa Crvenim krstom (Red Cross) i kolima hitne pomoći. Prema tome, ako to kombinujemo sa onim šta stoji u paragrafu 289, iz toga proizilazi da je žalilac u svom svedočenju rekao da Kajuga nikad nije rekao ništa diskriminatorno, a da se u članku "Frans Presa" može pročitati da je Kajuga rekao neke stvari koje bi mogle da se interpretiraju kao diskriminatorne, iako to ne proizilazi iz ovog sažetka sa kojim sada baratam. Časni Sude, mi smatramo da situacija koju imamo ovde, naravno nije čista paralela, jer je ovo ipak sasvim drugo pitanje, ali smatramo da je to slično i zbog toga valjano za poređenje. Mogu da vam kažem kako sam ja otvorio ovaj deo predmeta. Rekao sam u vezi sa time sledeće: u kojoj razmeri incident, kada je rečeno "niko ne sme da vas bije", u kojoj razmeri je taj incident bio planiran, to nije važno. Rečenica "niko ne sme da vas bije" i ono šta su drugi odgovorili na tu rečenicu, dala je ovom optuženom da okusi vlast. Možda je to bilo prvo ostvarenje jednog sna. Prema tome, bilo je jasno da su teze Tužilaštva, da li je on rani-

je imao ambiciju ili želju za vlašću, da je ovaj događaj efektivno predstavljao mesto kada je on prvi put okusio vlast i otvorilo mu put ka vrhu. Prema tome, teza Tužilaštva je da je ovaj optuženi uvek samo išao ka tome da stekne i zadrži vlast, da u pozadini nije stajala nikakva filozofija, niti ikakva ideologija. Prema tome, ako to uzmemo u obzir kada razmatramo iskaz ovog svedoka, iskaz o tome kako se sve dogodilo i kako nije moglo da bude u opšte govora o tome da je optuženi na bilo koji način širio nacionalizam, ako uzmemo ono šta je rekao Šolević u novinskom članku i Šolević i drugi u video insertima, onda sve to postaje prihvatljivo, jer je to relevantno i ima probativnu vrednost, nema nikakvog osnova da se to izuzme iz spisa. Ovi svedoci nisu bili pozvani u okviru izvođenja dokaza Tužilaštva. Mislim da je to sudija Kvon imao na umu u jednom trenutku kada je govorio. Mi ih nismo pozvali iz više razloga, uopšteno zbog toga što je način na koji smo mi izlagali naše teze, u to vreme nije učinio neophodnim da se o tim stvarima bavimo detaljnije. Optuženi je onda odgovorio na te stvari na način na koji je on odgovorio i opet ponavljam da se ja tome ne protivim. Imam u vidu da smo mi uvek radili pod velikim opterećenjem broja svedoka koje možemo da pozovemo, da su ovde ljudi koji su identifikovani već pokojni, što je slučaj sa Stambolićem, zatim tu je još čovek sa imenom Pavlović koji je smenjen sa položaja u Savezu komunista posle ovog sastanka, zatim direktor televizije, on je takođe preminuo. Kada govorimo o onima koji su još živi, moram da ispravim nešto šta sam juče rekao, jer nisam dobro razumeo neke stvari. Međutim, ispostavilo se da Vlasija nismo mogli da pozovemo, jer nismo imali dovoljno vremena. I drugi potencijalni svedok je Šolević, međutim nije bilo mnogo stvari koje bi ukazivale na to da bi on bio dostupan za svedočenje u našoj fazi predmeta. Možda će biti sada dostupan.

SUDIJA BONOMI: Gospodine Najs, da li možete da mi kažete u čemu je razlika između traženja da se neki dokument ili video snimak uvrsti u toj fazi, kada je to još deo vašeg izvođenja dokaza i traženje da se sada ubaci neki svedok, na primer Šolević? U čemu je

tu principijelna razika?

TUŽILAC NAJS: Nisam siguran da li je tu razlika načelne prirode ili je razlika u tome kakve rezultate bi to donelo? Ne izbegavam vaše pitanje. Principijelna razlika u ovom trenutku je to da taj materijal ima svrhu da presudi o činjenicama, daje do znanja da takvi materijali postoje i da takvim materijalima, zavisno od okolnosti, može da prida neka težina. Ako se vratimo nazad na primer suđenja u nekoj domaćoj jurisdikciji, dođe svedok Odbrane, svedoči, tužilac sa zakašenjem otkrije da postoji neka izjava, članak ili nešto drugo što može da bude pouzdano, tužilac takvu izjavu daje svedoku i svedok onda veoma oprezno kaže da nešto prihvata, nešto ne prihvata. Onda takva izjava u takvim okolnostima može da ima nekakvu stvarnu težinu. Alternativno svedok možda u potpunosti odbaci tu izjavu. Pod takvim okolnostima onda taj materijal možda nema nikakve težine sve dok se formalno ne dokaže u kasnijoj fazi predmeta, u fazi pobijanja. Ja znam zašto ste vi postavili ovo pitanje, ali mislim da ovde postoji principijelna razlika, jer ako ja to uvrstim u okviru mog izvođenja dokaza, onda bi to bilo uvršteno zbog istinitosti samog sadržaja, tako da, na primer, ako govorimo o današnjem svedoku, ako smo mi, recimo, želeli da u spis uvrstimo nešto šta je rekao, na primer, gospodin Stambolić, jer njegova je knjiga već delom u spisu, prema tome, da smo to zatražili prilikom našeg izvođenja dokaza, dobili smo dozvolu, to i to bi ušlo u spis i postalo bi dokaz. Ako se to uvrštava prilikom unakrsnog ispitivanja zbog neke specifične svrhe, onda zavisno od toga kako svedok reaguje na to i zavisno kako Pretresno veće gleda na taj materijal, postaje dokaz o istini ili obaveštenje da postoje neki drugi dokazi o tome.

SUDIJA BONONI: Ja mislim da je to dobar primer. Vi imate sreće što je svedok umro. Vi nikada ne biste razmišljali o tome da njega ponudite u okviru vašeg materijala za unakrsno ispitivanje. Budući da je mrtav, vi imate njegovu izjavu i sada to nudite na uvrštenje. Sve šta vi možete da učinite sa nekim svedokom je da kažete "ja imam informaciju o tome i tome", ne morate čak da kažete odakle vam.

Onda se svedok ili sa tim složi i to ulazi u spis, ako se on sa time ne složi, onda vi tu ne možete ništa više da učinite, osim da u nekoj kasnijoj fazi predmeta pozovete svedoka koji bi o tome govorio. Prema tome, tu sada postoji principijelna razlika zato što vi imate, u ovom slučaju dokument, a ne živog svedoka, jer sve što dokumenti govore, govore nam ono šta su svedoci rekli. To su pisane izjave u osnovi.

TUŽILAC NAJS: Da, to je veoma slično pisanim izjavama. Razlika je možda u tome da su novinski članci bili dostupni javnosti. Ti članci postoje, izjave svedoka se, uopšteno govoreći, ne prihvataju. Mogao bih da zatražim da tako nešto uvrstim u spis, ali vi to ne biste dopustili. To nas sada dovodi do još jedne stvari o kojoj sam želeo da govorim. To je, naime, realnost ovog Predmeta i problemi sa kojim smo suočeni u ovom Predmeti i u drugim predmetima. Svedoci poput ovog poslednjeg svedoka, mogu da budu svedoci koji nikada neće da odstupe od stava koji su zauzeli. To su svedoci koji uvek mogu da daju srno-belo svedočenje. To se, naravno, odnosi na obe strane u ovom postupku. Sećate se naših prvih svedoka Albanaca koji su odbijali da priznaju da je u njihovim selima postojala OKV. Pretresno veće onda treba da se zapita, ako je iskaz ovog svedoka takav da se njime proširuju teze Odbrane, na šta Odbrana ima pravo, iako ja onda to osporim onime šta piše u ovim člancima, iako ja samo kažem šta u tom članku piše svedoku, onda će on na sve to sigurno da odgovori "ne". Vi to dobro znate, to je stvarnost sa kojom smo suočeni na suđenju. Vi onda ne biste razumeli zašto sam ja te tvrdnje izneo svedoku. Vi ne biste videli taj materijal i odakle sam ga izvukao. Vi ne biste videli da taj materijal sadrži informaciju da je možda verodostojnost ovog svedoka u pitanju. Ali ako vam ja dam, na primer, Šolevića koji eksplicitno kaže da su se stvari odvijale drugačije od onoga šta je rekao svedok ili novinske članke u kojima ljudi kažu da su se stvari odvijale drugačije od načina na koji kazuje svedok, nije li onda Pretresno veće bolje pripremljeno da procenjuje iskaz svedoka? Nije li onda Pretresno veće daleko bolje osposobljeno da može da oceni koga treba pozi-

vati u fazi pobijanja dokaza, kasnije, jer to su sve stvari koje spadaju u diskreciono pravo ovog Pretresnog veća. I to me dovodi do još jedne stvari. Želja da se ovakva suđenja ograniče veoma strogim pravilima je razumljiva, ali nije realna. Ovo su predmeti gde će najveća količina materijala, po našem mišljenju, dovesti do najboljeg zaključka. Interesantno je to da optuženi nikada ne želi da izuzme materijal iz spisa. To samo gospodin Kej radi. On uvek želi da govori o svakom materijalu. I ovo danas nije jedini takav primer, bilo je i drugih takvih primera.

SUDIJA KVON: Znači vi se ne biste protivili tome kada bi optuženi doneo 100.000 stranica koji idu u prilog njegovim tezama?

TUŽILAC NAJS: Nisam to rekao, časni Sude, verovatno bih iz više razloga, zavisno od dokumenata. Moram da priznam da se mi nismo protivili dokumentima koje je on želeo da uvrsti. Nekim dokumentima smo se protivili, nekima nismo. Ostavljali smo Pretresnom veću da o tome odlučuje, nismo pravili posebne poteškoće. Naravno, mogu da postoje razlozi da se u prvoj fazi suđena primenjuju druga pravila. Budući da posle prve faze suđenja sledi i faza izvođenja dokaza Odbrane, a naša faza pobijanja je tek mogućnost. Međutim, ipak ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, imajte na umu da gospodin Kej ima 30 minuta, a treba da čujemo i optuženog.

TUŽILAC NAJS: U redu. Još samo ovo. Potreba da se svi materijali u potpunosti istraže u skladu sa načinom na koji funkcioniše sistem kontinentalnog, odnosno građanskog prava, najbolje je otkriven u pitanju koje mi je jutros uputio sudija Robinson: da li sam sugerisao da je između prvog i drugog mitinga bilo planiranja nasilja? U normalnom procesu postavljanja pitanja, ja nisam još u dovoljnoj meri opisao stav Tužilaštva o tome o kakvoj se kulturi i društvu ovde radi. Prema tome, to vam zato još nije jasno, jer onda sam ja to propustio da napravim i sistem nije dobro funkcionisao, jer mi želimo da

kažemo da je naš stav u kome se odigrao taj miting, kultura u kojoj se odigrao taj miting, da je ta atmosfera bila takva da su ljudi mogli da budu povređeni tim kamenjem. Na kraju ćemo da otkrijemo da se o tako nečemu zaista i razmišljalo. Ako pravila prihvatljivosti materijala budemo veoma usko tumačili, onda se izlažemo riziku da Pretreso veće neće dobro da razume neke stvari u presudi i da će da izuzme stvari koje su važne i koje utiču na pravičnost ovog suđenja. Moramo da dozvolimo Pretresnom veću da dobro razume istoriju. Prema tome, po našem mišljenju ovaj materijal govori o svedoku i o samim stvarima.

SUDIJA ROBINSON: Hvala vam. Izvolite, gospodine Kej.

ADVOKAT KEJ: Pitanje kojim se ovde bavimo odnosi se na korišćenje materijala u unakrsnom ispitivanju. Ne radi se o tome da se spreči da se taj materijal koristi u unakrsnom ispitivanju, već kakav će status taj materijal da ima nakon što bude korišćen u unakrsnom ispitivanju, kakav će biti status tog materijala u ovom Predmetu. Postoji velika razlika između prezentacije u unakrsnom ispitivanju i uvrštenja tog materijala u spis, nakon što su svedoku postavljena pitanja o tome. Mi smo tokom proteklih nekoliko meseci izrazili više prigovora na način na koji Tužilaštvo koristi svoje materijale. Naš je stav, naime, da se ovde prezentuju dokumenti na jedan rutinski, da ne kažem masovan način i da je usvojena takva praksa rada. Tu govorimo o dokumentima koji nisu dokazni predmeti Tužilaštva ili dokazni predmeti Suda ili dokazni predmeti Odbrane. To su novi materijali koje Tužilaštvo želi da uvrsti kao dokazne predmete u ovom Predmetu i to u podršku svojim tezama, a bez obzira na to da li je svedok koji bi trebao da bude instrument putem kog se dokazni predmeti uvode u spis, te materijale usvojio ili ne. Prema tome, Pretresno veće ima pred sobom te papire koji se motaju po sudnici, koje svedok nije usvojio i koji nemaju nikakav status u ovom Predmetu. Tu se uopšte ne radi o pitanju iskaza iz druge ruke po mom mišljenju.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Kej, da li je u predmetima koje je citirao gospodin Najs spomenuto pitanje usvajanja materijala od

strane svedoka?

ADVOKAT KEJ: Ne. Ovi se predmeti u najvećoj meri, osim jedne sitnice, izjave Kajuge, tiču samo optuženog u *Predmetu Rutaganda*, on je bio na nekim fotografijama. Na nekim fotografijama vide se taksi vozila u kojima su pripadnici Interahamve išli po Ruandi (Rwanda) kako bi ostvarili svoje namere. Kada se radi o statusu RTLM, taj je čovek bio investitor te radio stanice. Postoji uska veza između njega i materijala. Pitanje u vezi sa Kajugom proizašlo je iz nečega šta je on sam rekao prilikom svog glavnog ispitivanja, a što utiče na njegovo stanje svesti i tiče se direktno njega. Tamo se radilo o verodostojnosti tog optuženog. U *Predmetu Brđanin* i *Predmetu Talić* imamo opet novinski intervju koji je navodno dao taj optuženi i u kom je navodno rekao nešto šta je Tužilaštvo želelo da uvrsti u spis. Odbrana se tome protivila na jedan dosta tehnički način, nešto što bi se verovatno češće koristilo u američkim sudovima odakle je taj advokat došao. Nije se toliko radilo o autentičnosti i o tome da Tužilaštvo nije dokazalo. U mnogim jurisdikcijama taj bi članak mogao da se uvrsti pod kategorijom prethodne nepodudarne izjave i time bi mogao da se diskvalifikuje svedok, jer se to tiče verodostojnosti svedoka. Mi vidimo da nije izrečena nikakva primedba na tu tehniku uvrštenja.

SUDIJA BONOMI: Izvinjavam se što vas prekidam, gospodine Kej, ali recite mi da li možete da mi kažete na osnovu vašeg sećanja da li je u *Predmetu Rutaganda* moglo da se utvrdi da je te materijale Tužilaštvo moglo da koristi u okviru svog izvođenja dokaza i bez toga da ih svedok na neki način potvrdi? Da li ti materijali mogu da stoje sami za sebe, kao što to mogu materijali u ovom Predmetu?

ADVOKAT KEJ: Pa Žalbeno veće nije imalo visoko mišljenje o tim materijalima, to možete da vidite ako pročitate odluku, tako da mislim da im nije pridalo mnogo težine, zato nemamo mnogo informacija o tome. Međutim, mislim da je to pitanje proizašlo zbog napada na verodostojnost samog optuženog i na njegovo stanje

svesti. On je bio optužen za genocid. Konkretno optužbe bile su da je on podsticao izvršenje genocida i da je navodio druge da čine krivična dela tokom sukoba u Ruandi koje je trajalo 100 dana. I tamo je centralno pitanje bilo način na koji je optuženi svedočio, jer je on u svedočenju izjavio nešto o Kajugi i Tužilaštvo, naravno, to želelo da napadne, kako bi pokazalo njegovo stanje svesti. Zato je to, po mom mišljenju, bilo usko vezano sa samim optuženim.

SUDIJA BONOMI: Ja mogu da pregledam prvostepenu odluku i da vidim činjenične okolnosti tako da ne morate da trošite vreme na to.

ADVOKAT KEJ: Ja sam samo hteo da kažem da je to pitanje bilo pitanje stanja svesti, barem ja to tako vidim. Mi se ovde bavimo nečim sasvim drugim. Ovde se ne radi o Rutagandi, samo o tri dokumenta ili o jednom dokumentu u *Predmetu Talić*. Mi smo ovde suočeni sa jednim masovnim procesom sa novom tehnikom koju su oni razvili da dalje razvijaju svoje teze i to na mala vrata. I to je ono šta nam smeta već nekoliko meseci i na to smo redovno upućivali prigovore i to je razlog zbog kog Pretresno veće razmatra to pitanje, principijelno gledajući, jer ako svedok usvoji neke od činjenica, možda neke od minornih činjenica da je na nekim demonstracijama bilo 150.000 ljudi, to rezultira uvrštenjem celog članka u spis, sa svim komentarima, sa svim stavovima, sa svim izjavam u članku, a to nije deo materijala svedoka. Prema tome, tehnika koja se ovde koristi predstavlja stalni razvoj teza Tužilaštva, o stvarima koje oni nisu otvorili tokom svog dela faze postupka i kroz svoje svedoke. I time nisu optuženom dali mogućnost da to ospori u unakrsnom ispitivanju. Ukoliko se tu radi o samo par dokumenta u celom suđenju, to nam ne predstavlja problem, zato što sudije mogu lako da odrede koliko je neki materijal značajan i kakvu mu težinu treba pridati. Ali ovde sada dolazimo u situaciju u kojoj Tužilaštvo stavlja ogromnu količinu dokumenata u spis koji ćete vi morati da analizirate i onda da kažete "tome ne pridajemo veliku težinu zbog ovoga ili onoga".

SUDIJA ROBINSON: Ako je podatak o 150.000 ljudi jedina stvar koju je svedok potvrdio, da li vi onda kažete da to nije dovoljna osnova

da se taj dokument uvrsti u spis?

ADVOKAT KEJ: Apsolutno. To je sasvim irelevanto. Nema nikakvog smisla da se to uvrštava u spis, jer oni njega mogu da pitaju da li se to na Gazimestanu desilo određenog dana i onda taj dokument ulazi u spis.

SUDIJA ROBINSON: Znači bez obzira na to što Pretresno veće može da odluči kakvu će težinu da prida tom dokumentu?

ADVOKAT KEJ: Ali zašto vam to onda treba? Jer on je sam rekao da je ljudi bilo toliko i toliko. Dokument onda nije potreban i na taj način se ovaj Predmet proširuje putem ovih dokumenata i to na jedan dosta uznemiravajući način. Ja mislim da ukoliko vi budete dozvolili da se koristi takva tehnika, onda ćemo da vidimo, baš kao što smo imali u fazi Tužilaštva Pravilo 89(F), da se taj materijal ubacuje u spis u rinfuzi. Zato se tu radi o jednom važnom principu za buduće vođenje ovog suđenja. Tužilaštvu ne možemo da damo priliku da sve vreme ubacuje svoj materijal u spis tokom izvođenja dokaza Odbrane.

SUDIJA ROBINSON: Ima li tu i neke veze i sa pitanjem pravičnosti?

ADVOKAT KEJ: Apsolutno. Evo, uzmite Šolevića. Optuženi kaže "pozovite ga da svedoči". Niko ovde nije mogao da ga ispituje. Ovde vidimo montirane inserte iz jednog televizijskog programa koji čak nemaju ni dobar prevod.

SUDIJA ROBINSON: Ali Žalbeno veće je već govorilo o tome u jednom od ovih citiranih predmeta.

ADVOKAT KEJ: Pa, uz sve dužno poštovanje, Žalbeno veće bavilo se samo trima dokumentima na jednoj striktno ograničenoj osnovi. Oni se nisu bavili principijelnim pitanjima. Dozvolite mi da vam skrenem pažnju na transkript koji smo mi nabavili iz *Predmeta*

Hadžihasanović 29. novembar. Nama se čini, barem advokatima na ovom Sudu, da je Sud suočen sa jednom stalnom tehnikom ubacivanja dokumenata na isti način. Postoji još jedno suđenje u kom je to iskrslo kao problem. U tom predmetu Pretresno veće je moralo da donese odluku. Mi smo jutros uspeli da nabavimo taj transkript i sada ću da vam dam kopije. Tužilaštvo je već dobilo kopiju. Odbrana je postavila usmeni zahtev sudiji Antonetiju (Antonetti) u *Predmetu Hadžihasanović*, strana 12.521 do 12.528 u vezi sa novim dokumenata koji se koriste u unakrsnom ispitivanju, posle završetka izvođenja dokaza Tužilaštva. Pretresno veće je onda tražilo informacije o izvoru dokumenata, odakle su dobijeni ti dokumenti i okolnosti pod kojim su ti dokumenti došli u njihovo vlasništvo. Na drugoj strani se kaže da je između dve strane iskrsla debata. Zašto? Jer je Tužilaštvo prezentovalo dokumente za koje nisu tražili da ih uvrste u spis dok su izlagali svoje dokaze. Oni su to učinili prilikom ispitivanja svedoka Odbrane. Tužilaštvo onda kaže da su oni te dokumente dostavili u podršku navoda sadržanih u optužnici i zbog toga što je Odbrana iznela neke stvari. Zatim, pri dnu druge strane, sudija se poziva na *Predmet Kupreškić*, Odbrana odgovara da je Tužilaštvo imala obavezu dokazivanja i da ona sada ne sme da uvrštava nove dokumente u spis, samo da bi se zaštitila od dokumenata koje je iznela Odbrana. Oni kaži da pravila koja regulišu unakrsno ispitivanje ne regulišu sve te detalje. Zatim Sud govori o obelodanjivanju po Pravilu 65ter (3), sudija Bonomi je to jutros spomenuo. Spominje se i faza pobijanja dokaza, kao i verodostojnost. Zatim na trećoj strani Sud kaže da postoji izuzetak od tog pravila ukoliko Tužilaštvo veruje da može da ospori verodostojnost svedoka. I drugi izuzetak odnosi se na slučajeve u kojima Tužilaštvo želi da predstavi dokument kako bi osvežilo svedokovo pamćenje. Dakle, ovde sada govorimo o prezentaciji dokumenata, a ne o uvršenju dokumenata u spis, to je drugo pitanje. Pretresno veće zatim kaže, na strani 3, red 14: "Pretresno veće želi da naznači da se radi o principu koji je fundamentalan i koji Tužilaštvo mora da poštuje, a to je da Tužilaštvo mora da iznese sve svoje dokaze tokom izvođenja svojih dokaza." Onda se citira jedan deo iz *Predmeta Kunarac*. Mi imamo

i taj deo ovde, a kojim se potvrđuje taj princip. Dakle, trenutak kada treba predočavati svoje dokumente je tokom izvođenja dokaza Tužilaštva. Na sledećoj strani stoji: "Kao rezultat ovog principa Tužilaštvo može samo tokom unakrsnog ispitivanja da predoči nove dokumente koji nisu ranije usvojeni, samo ukoliko želi da protvrdi one dokaze koje je već predočila ili ukoliko želi da uvede neke nove elemente, a koji se tiču krivične odgovornosti optuženog."

SUDIJA BONOMI: Da, ali time se otvaraju vrata, zar ne?

ADVOKAT KEJ: Da, mislim da treba da vidimo kako se sve to završava. Ako pogledamo red 22, na toj strani stoji: "Tužilaštvo tokom faze pobijanja dokaza može da zatraži da to uradi. To je u skladu sa Prvilom 85(A)(3)", a znamo da je to u skladu sa predočavanjem dokaza, budući da je to obrazloženo u presudi u *Predmetu Čelebići*. Osim toga, Tužilaštvo može da zatraži da se predmet izvođenja dokaza Tužilaštva ponovo otvori kako bi uvelo nove dokaze, to je ponovo presuda u *Predmetu Čelebići*. Pretresno veće zatim ističe da pravilo za unakrsno ispitivanje je ograničeno i zatim kaže: "Obim unakrsnog ispitivanja od strane Tužilaštva", red 19, to se spominje u Pravilu 90(H) i tokom takvog unakrsnog ispitivanja Tužilaštvo naravno može da predoči svedoku bilo koje dokumente koji su već ranije uvrštene u dokazni spis." Dakle, to nije sporno. "Tužilaštvo može da predoči i da zatraži da se određeni dokumenti uvrste u dokazni spis, ako ti dokumenti nisu ranije bili uvršteni tokom unakrsnog ispitivanja. Uslovi će biti daleko uži, ograničenja će biti veća i moraće da se poštuju principi koji su već spomenuti. Po mišljenju Pretresnog veća, Tužilaštvo može tokom svog unakrsnog ispitivanja da predoči bilo koje dokumente koji nisu usvojeni, kako bi se testirala verodostojnost svedoka ili kako bi se tom svedoku osvežilo pamćenje." Zatim, dalje se kaže: "Tužilaštvo može da predoči dokumente koji nisu već predočeni, ako ih Tužilaštvo od ranije ima u svom posedu. Pretreso veće je mišljenja da kada Tužilaštvo ima nameru da predoči takve dokumente, da to mora da obelodani u roku od 24 sata". Red 16: "Tužilaštvo može da zatraži uvrštavanje u

spis određenog dokumenta koje je obelodanilo pod uslovom da može da utvrdi kredibilitet svedoka ili da osveži pamćenje tog svedoka. I onda se taj dokument može da se uvrsti u ograničenu svrhu i može samo da se koristi kako bi se procenila verodostojnost usmenog svedočenja tog svedoka ili da mu se osveži pamćenje." Ovo je prevod sa francuskog na engleski. I, po mom mišljenju, pitanje kredibiliteta je, u stvari, pitanje nekonzistentnosti sa prethodnim izjavama svedoka. Dakle, svedok je nešto drugo ranije rekao i dovodi se u pitanje kredibilitet tog svedoka. Sada da su ovi novinski članci sadržavali neke izjave gospodina Balevića u kojima je on izjavio nešto šta je nekonzistentno sa onim šta je nakon toga rekao, onda bi to moglo da se uvrsti kao dokaz, budući da bi se ticalo njegovog kredibiliteta. Ali ono s čime smo sada ovde suočeni, jeste da Tužilaštvo pokušava da iskoristi postupak kako bi osporilo kredibilitet svedoka, ali istovremeno potvrdilo kredibilitet nekog trećeg koji uopšte nije svedočio tu i za koga ne znamo da li uopšte prihvatu tu izjavu i da li je to dobro preneto. On može unakrsno da se ispituje u vezi sa tim. Materijal kao takav ne može da uđe u spis kao dokaz, radi se o potpuno drugom statusu.

SUDIJA BONOMI: Gospodine Kej, ali šta ako imamo prethodno nekonzistentnost sa izjavom, a svedok tvrdi da nije dao takvu izjavu? Kako rešavate taj problem?

ADVOKAT KEJ: To se iznosi pred svedoka. Moraju sve okolnosti na prikladan način da se iznesu, a onda Tužilaštvo tokom pobijanja dokaza može da pozove novinara da to potvrdi.

SUDIJA BONOMI: Da, ali to znači da u jednom trenutku to treba da se postavi kako bi se to kasnije osporavalo?

ADVOKAT KEJ: Pa, evo, na primer u mojoj jurisdikciji je ove godine došlo do promena vezano za pravila iz 2003. godine, jer, recimo, poroti se uvek govorilo da je najvažnije ono šta svedok kaže u sudnici, a ne ono šta je rekao ranije. Međutim, to pravilo više ne posti-

ji. Sudije moraju da daju uputstva poroti. Dakle, na vama je da odlučite budući da i to može da bude podjednako dokaz kao i usmeno svedočenje. Dakle, vi morate da donesete odluku kada pogledate uopšteno ponašanje i sve ono šta je rekao svedok.

SUDIJA BONOMI: Ali recimo ako se to dešava nakon što je policajac od koga je uzeta izjava potvrdio ono šta je rekao, a onda recimo imamo svedoka koji apsolutno negira da je to ikada bilo rečeno.

ADVOKAT KEJ: Pa može se krenuti i tim putem, ali to nije nužno. Ali ukoliko imamo nekonzistentne izjave, to ne znači da to ne može da bude dokazni predmet. Evo, ako mogu to da pojasnim. Po mom mišljenju, bilo koj izjava koju je dao svedok, bez obzira da li se radi o konzistentnoj ili nekonzistentnoj optuženog, zatim dokaz Tužilaštva bez obzira čiji je to dokaz, to može da se predoči i to može da se uvrsti u dokazni spis.

SUDIJA ROBINSON: Pa, ako pogledamo paragraf 53 odluke Žalbenog veća u *Predmetu Brđanin* i *Predmetu Talić* tu stoji da "u isto vreme i suprotno strahu neostvarivanja ravnoteže Pretresnog veća, usvajanje članka a da se ne izda *subpoena* neće ići na štetu optuženog. I dalje može da dovodi u pitanje tačnost tog članka, ali Pretresno veće će morati da uzme u obzir to da žalilac nije mogao da odluči koja težina treba da se da tome".

ADVOKAT KEJ: Da, to je u skladu sa onim šta sam ja rekao. Međutim ovde se radi o potpuno drugom pitanju. Radi se o tome da mi ne pokušavamo da isključimo bilo šta što je bitno za svedoka ili za optuženog. Dakle ne radi se o tehničkim pravilima. Nas brinu izjave nekih ljudi koji su dali te izjave van sudnice.

SUDIJA BONOMI: Na vrhu strane 4 gde kažete da će to možda da postane jasno kasnije, Pretresno veće izgleda da je u ovom slučaju prihvatilo nešto što je princip, a princip je redosled izvođenja dokaza. I tu stoji da "Tužilaštvo samo tokom unakrsnog ispitivanja

može da predoči nove dokumente koji ranije nisu bili uvršteni samo ako želi da potvrdi dokaze koje je već ranije predočilo ili ukoliko želi da uvede nove elemente koji se tiču krivične odgovornosti optuženog". Ako je to tačno, onda to omogućava da se razni dokumenti predočavaju i uvode tokom unakrsnog ispitivanja svedoka Odbrane.

ADVOKAT KEJ: Radi se o tome da se predočavaju, a ne da se uvrštavaju, jer sudija, dve strane kasnije, pravi razliku između predočavanja i usvajanja. Naravno, gospodin Najš može da kaže šta misli o ovom, ima nečiju izjavu i da onda unakrsno ispituje o tome, ali to nigde ne vodi i to ne može da postane dokazni predmet, dokle god se on drži okvira Pravila 90(H)(1) tokom unakrsnog ispitivanja, a što je predmet glavnog ispitivanja, kredibilitet ...

SUDIJA BONOMI: Da, ali ako pogledate ono šta piše na prethodnoj strani, izgleda da glagol "predočiti", u stvari, znači da nešto postane dokaz. Iako ja pratim ove argumente koje ste do sada izneli, moram da priznam da imam poteškoća sa ovim paragrafom pri vrhu strane 4.

ADVOKAT KEJ: Žao mi je, ja ne mogu više da vam pomognem.

SUDIJA ROBINSON: Ja bih hteo nešto da kažem, budući da se radi o raznim fazama, jer ako pogledamo Pravilo 85, ono važi samo po sebi. A sada što se tiče faza, onda Pretreso veće upravlja time i to u interesu pravde. Hteo bih sada da čujem gospodina Miloševića, izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Sasvim kratko, gospodine Robinson. Ovo šta je tražio gospodin Najš nema veze sa ovim svedokom. Prema tome uvoditi dokaze pomoću jednog svedoka koji nema veze sa tim svedokom mi se čini potpuno nerazumno. Drugo, u moru ovih proceduralnih argumenata koji su se u najvećem delu zasnivali na nekom iskustvu iz Ruande, u ovoj konkretnoj stvari mislim da je pot-

puno izašla iz vida jedna notorna činjenica, mislim u vezi s ovim šta gospodin Najs hoće da dokaže. Ja sam vam za vreme svedočenja gospodina Balevića, za vreme njegovog glavnog ispitivanja predočio dokument Savezog ministarstva unutrašnjih poslova, komisije koja je tada radila, daleke 1987. godine, iz koje se vidi da je policija neopravdano upotrebila silu protiv građana, a ne da su građani na neki način izazvali reakciju policije. I to je ustanovila savezna komisija. Prema tome, zar vam se ne čini apsurdnim da gospodin Najs ovde pokušava da dokaže da je to bilo nešto unapred organizovano, da bih ja navodno intervenisao. Onda sam morao da organizujem to u redovima policije koja je, kao što znate, u to vreme u najvećoj meri bila albanska tamo, da oni napadnu na građane, pa da građani beže i da se onda to sve desi. Mislim, to je apsurd. Drugo, Šolević u onome šta sam ja čuo iz ovih inserata upravo to potvrđuje. Kako su ih napali, kako su oni bežali, kako su onda stigli do tih hrpa koje su bile spremne za trotoare i počeli da bacaju na njih. To je on upravo objasnio. Dakle, ni njegova izjava uopšte nije kontradiktorna onome šta je tvrdio Balević. I, na kraju, rekao sam vam, ako je to toliko važno, logično bi bilo pozvati Šolevića da svedoči i da objasni to. Ne može gospodin Najs da neka objašnjenja koja se tiču drugih događaja ili kretanja ili nekih procena u potpuno drugom političkom kontekstu, mehanički da prilepi na jedan događaj i da kaže to, na takav način objašnjava. To je apsolutno nedopustivo. Još bih hteo da vam skrenem pažnju na jednu stvar. Mi ovde razgovaramo o nekoliko nivoa kvaliteta nekih dokaza. Valjda jednu težinu ima autentičan snimak samog događaja koji sam vam ja ovde pustio i nečija izjava *post festum* o tome koje šta mislio, radio ili bilo šta. Vi ste imali ovde autentične snimke događaja o kojima je gospodin Najs govorio, iz kojih svako razuman može da izvuče zaključke. Kome trebaju objašnjenja posle pet ili 10 godina da li je nešto bilo ovako ili onako? I to je potpuno drugačije, mislim da tu postoji hijerahija značaja nekih činjenica koje se prezentiraju. Inače bi svaki materijalni dokaz ... Autentičan snimak samog događaja je materijalni dokaz. Može on da bude pobijen nečijom izjavom da je neko rekao, jer mu se nešto ne sviđa da je to bilo tako

i tako. Mislim da je to stvar koja jednostavno ne može da bude prihvatljiva. I na kraju, kao što vidite, ja uvek ovde najmanje vremena uzimam. Ja nisam siguran, pa molim vas proverite da li ste vi prihvatili ovaj bajnder sa dokaznim predmetima koji sam ja izvodio za vreme Balevića. Tu je i snimak događaja pred Domom kulture i snimak u školi "Aco Marović" i snimak govora na Gazimestanu i snimogram, knjiga sastanaka u školi "Aco Marović". Unutra je i izveštaj Saveznog sekretarijata za unutrašnje poslove o incidentu koji se desio. Dakle jedan čitav niz dokaznih predmeta dat je uz svedočenje ovog svedoka i on ih je potvrdio. I molim vas da njih uvedete. To želim da vas podsetim.

SUDIJA ROBINSON: Kasnije ćemo da se pozabavimo tim pitanjima. Evo, prošli smo predviđeno vreme. Kao što sam ranije već rekao, očekujemo lekarski izveštaj danas popodne i onda ćemo nakon toga da donesemo odluku o eventulanom nastavku suđenja. Gospodine Najs?

TUŽILAC NAJS: Samo bih hteo da kažem da nismo imali vremena da se pozabavimo svim delovima odluke prvostepenog veća, ali uglavnom se slažemo sa onim šta je rekao kolega Kej. Hteo bih samo da kažem da bi trebalo da razmotrimo problem sa rezimeima svedoka u skladu sa Pravilom 65ter.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Kej.

ADVOKAT KEJ: Evo, ovde imamo primerak iz *Predmeta Kunarac* koji smo citirali, pa ćemo to da podelimo.

SUDIJA ROBINSON: U redu. Hvala vam. Prekidamo sa radom.